

Адыгэ
Республикэм
и Лышъхъэ
иунашъуБирам
мэфэкыр
2015-рэ илъэсым
зыщыхагъунафыкӀыштым
ехылагъ

Адыгэ Республикэм и Законэу N 168-1-р зытетэу «МэфэкӀ ыкӀи шӀэж мафэхэм яхылагъ» зыфилоу 1995-рэ илъэсым мезае и 14-м къыдэ-кӀыгъэм тегъэпсыхьагъу:

Бирам мэфэкыр 2015-рэ илъэсым бэдзэогъум и 17-м хагъэунафыкӀынэу гъэ-нэфэгъэнэу.

**Адыгэ Республикэм
и Лышъхъэу
ТХЪАКӀУШЫНЭ Аслъан**

къ. МыекӀуапэ,
бэдзэогъум и 14,
2015-рэ илъэс
N 126

Социальнэ таксим
иофшӀэн ригъэжыагъ

Къэралыгъо программэу «Доступная среда» зыфилоуэм къызэрэдыхалытагъэу, сэкъатныгъэ зилэу курэжыем исхэр зэрэзекӀонхэ алъэкӀышӀт автобус цыкӀу АР-м ИофшӀэнымкӀэ ыкӀи социальнэ хэхьоныгъэмкӀэ и Министерствэ къыщэ-фыгъ. Ащ тегъэгъэ сомэ миллион 1,2-р республикэ бюджетым къытӀушщыгъ.

Социальнэ таксим икӀулыкӀу автомобилкӀэр хэтышӀт. Ащ иофшӀэн бэдзэогъум и 13-м ригъэжыагъ. Диспетчерскэ къулыкӀуым ителефон номерэу **8-928-463-57-67-мкӀэ** социальнэ таксим укӀеджэн плъэкӀышӀт.

— Нэбгыритф ыкӀи курэжыем ис нэбгыритӀу автобус цыкӀуым итӀысхьашъушӀт. Ащ ишӀуагъэкӀэ, купэу зэхэтхэу экскурсие кӀонхэ е нэмыкӀ чыплӀэхэм анэсынхэ алъэкӀышӀт, — къыщалагъ АР-м ИофшӀэнымкӀэ ыкӀи социальнэ хэхьоныгъэмкӀэ и Министерствэ.

«Майкопское такси» зыфилоуэ компанием социальнэ таксир щызэтырагъэпсыхьагъ. Джырэ нэс электропривод зыхэт курэжыем ис цыфхэр къыращэкӀынхэ амал ахэм

ялагъэп. Адыгеим ИофшӀэнымкӀэ ыкӀи социальнэ хэхьоныгъэмкӀэ и Министерствэ мы

гумэкӀыгъом идэгъэзыжыын фэгъэхьыгъэ Иофыгъохэм ахэ-плъагъ, курэжыер дэзыщэе-щтыр хэтэу машинэ къызӀэкӀи-гъэхьагъ. Водительхэр мы таксим рагъэтӀысхьанхэм ыпӀкӀэ рагъэджагъэх, зэрэзекӀощтхэр къафалотагъ.

МыекӀуапэ щыпсэурэ Наталъя Шабалинар пстэуми апэ социальнэ таксим итӀысхьагъ. КӀын ымылӀэгъоу курэжыемкӀэ автомобилым зэрихьагъэм

лъэшэу ыгъэгъушӀуагъ. Зызи-плъыхьэкӀэ, бзылфыгъэм гу-лъетэ мыщ курэжыитӀу ыкӀи зэхэхыгъэу заулэ зэрифэ-щтым. Купэу зэхэтхэу театрэм е зекӀо кӀонхэ зэралъэ-кӀышӀтым Наталъе егъушысагъ. ГухӀлэу джы илэ хъугъэр бэ.

— ТичӀыопс идэхагъэ зэд-гъэлъэгъунымкӀэ мы автобу-сыр къызфэдгъэфедэн тлэ-кӀышӀт. НэмыкӀхэм тямылӀэлоу, тызыфаер тэр-тэрэу къыхэт-хынышъ, къызфэтщэфыжыынэу бэдзэрым джы тыкӀон амал тилэ хъугъэ. Мыщ фэдэ зете-гъэпсыхьэгъэ машинэ тисэу тыкӀо зыхъукӀэ, тызэрэцӀыфыр къыдгурӀо, — къелуатэ На-талъя Шабалинам.

Таксим зэритӀысхьагъэхэм пае цыфхэм ахъщэ атышӀт. Километрэ пчӀагъэу акӀугъэм елӀытыгъэшт уасэу къарало-щтыр. Ащ къыхэкӀэу, нэмыкӀ таксирхэм анахы итӀысхьэхэ-рэмкӀэ мыр нахъ пыуышӀт.

Министерствэм къызэрэца-луагъэмкӀэ, къэралыгъо про-граммэу «Доступная среда» зыфилоуэр Адыгеим щыгъэц-кӀагъэ хъуным епхыгъэ Иофы-гъоу зэшӀуахыгъэр макӀэп. Ана-хьыбэрэ агъэфедэрэ социаль-нэ псэолӀэ 64-мэ сэкъатныгъэ зилӀэхэр якӀолӀэнхэр лӀэрыфэ-гъуным фытырагъэпсыхьагъэх. ИдэкӀояплӀэхэр нахъ лъхъанчэу троллейбуситӀу ащэфыгъ, гъогу зэпырыкӀыплӀэ 40 агъэпсыгъ, нэмыкӀыбэхэми Иоф адашӀэ.

(Тикорр.).

ЗыпӀуагъэхьащтым къыщагъэкӀагъ

Кризисым икӀыныгъохэм къэралыгъор захэхьэм, цыфхэм ахъщэу къаӀэкӀахьэрэм лъэшэу къыщы-кӀагъ. Ащ ыпкӀ къыкӀыкӀэ, зыпӀуагъахьэрэри нахъ макӀэ ашӀыгъ, унагъом нахъ ищыкӀагъэр къащэфыныр, нэмыкӀхэм ахъщэ атырамыгъэкӀо-дэныр хэкӀыплӀэу къыхахыгъ.

Цыфхэм яепӀыкӀэхэр зэзы-гъэшӀэрэ Фондэу «Обществен-ное мнение» зыфилоуэм зэри-гъэунафыгъэмкӀэ, ИофшӀапӀэ зи-лӀэхэми джыри нэмыкӀ ахъщэ къэкӀуапӀэ лъыхъухэрэри къа-хэкӀых, ау нахьыбэм эконо-миер нахъ тэрэзэу алъытэ. ГушӀылэм пае, зызэрагъэпсэфы-рэр нахъ макӀэ хъугъэ, фӀео-фэшӀэ зэфэшъхьафэу къызӀэ-кӀагъахьэщтыгъэхэми къащы-кӀагъ. Гъомылапхьэхэр пштэ-хэмэ, лыр нахъ макӀэу къащэ-фы хъугъэ, ау къуаер, нэку-лыр, пхъэшъхьэ-мышъхьэхэр зилӀанэ тэзыгъэуцохэрэм япчъа-гъэ хэхьуагъ. Пцэжыер, нэмы-кӀэу хым къыхэкӀырэ гъомы-лапхьэхэр зэзыгъэгъотыхэрэри нахьыбэ хъугъэ. Шьон пытэу ащэфырэм къыщыкӀагъ. Джащ

фэдэу ресторанхэм, кафехэм нахъ макӀэу ащышхэхэ хъугъэ. Щыгъын зэфэшъхьафхэр зы-щэрэ сатыушхэм къызэрало-рэмкӀэ, цыфхэр ащыщафэхэ-рӀэп плӀоми хъушӀт, сатыур лы-кӀуатэрӀэп. Унэгъо псэуалъэ-хэр, техникэр лузыгъэкӀыхэрэми ащ фэд ялоф.

НэмыкӀхэм афӀэдэу Адыге-им щыпсэухэрэми кризисым икӀыныгъохэр зэхашӀагъэх. Уасэхэр дӀэкӀоягъэх, цыфхэм ялӀэжыаплӀэ зы чыплӀэ ит. Ахъ-щэр зыпӀубгъэхьащтым къы-щымыгъакӀэмэ, ащ хэкӀыжы-гъуае зэрэхъуштым Ио хэлъӀэп. Сыда ащ хэкӀыплӀэу къыфа-гъотырэр, яахъщэ зыпӀуагъа-хьэрэр е къызщагъэкӀагъэр? Мы упчӀэмкӀэ нэбгырэ заулэ-мэ зафӀэдгъэзагъ, мары ахэм

ащышхэм джэуапэу къытаты-гъэхэр.

**Т. Къутас,
кризисым ыпкӀ
къыкӀыкӀэ ИофшӀӀӀэ
чыплӀэ имылӀэу къэнагъ:**

— Непэ тиунагъокӀэ си-шъхьэгъусэ закӀу лӀэжыаплӀэ къэзыхьырэр. СабыитӀу тил. Зы нэбгырэм къылӀэжыер игъэ-къугъуае мэхъу. Ащ фӀэшӀ сӀэ сэнэхьатэу Тхьэм къысхиль-хьагъэр згъэфедэнэу ыуж си-хьагъ. Бзылфыгъэхэм щы-гъынхэр афӀэсӀдых. Ащ мылӀ-кушхо къыхьырӀэп, ау ишӀуагъэ горэ къэкӀо. Ахъщэр зыпӀуд-гъэхьащтми къыщыдгъэкӀагъ, анахъ тищыкӀагъэр ары къэт-щэфырэр. Унэгъо псэуалъэ е техникэ къэтщэфын амал ти-лӀэгоп. Сабыйхэр илъэсыкӀэ еджэгъум фӀэдгъэхьазырынхэ фае. Арэу щытми, охътэ бла-гъэм пстэури зэтеуцожьынэу, къыныгъохэр къызэтынӀкӀын-хэу тэгугъэ.

**Хъ. Разыет,
медицинэм ИофышӀ:**

— Уасэхэр лъэшэу къыдэ-кӀоягъэх, коммунальнэ фӀео-фашӀэхэм алъыттырэр мы ма-зэм къызэралӀэтыгъэри ащ къы-хэхьожыгъ. Арышъ, лӀэжыа-плӀэр игъэкӀугъуае мэхъу. Арэу щытми, гъомылапхьэу цыфым ипсауныгъэкӀэ ищыкӀагъэхэр зӀ-кӀэ къэтщэфынхэм тыпылӀ. Джы итыр гъэмфӀэ уахът, хэтэ-рыкӀхэри пхъэшъхьэ-мышъхьэ-хэри къызӀэпхьыгъэх, ахэм сабыйхэр ащытымыгъакӀэхэ тшӀоигъу. Ащ пае нэмыкӀэу ахъщэр зыпӀудгъахьэщтыгъа-бэмэ мыгъэ ягугъу тшӀырӀэп. ГушӀылэм пае, зыдгъэпсэфы-нэу хым тыкӀон тлӀэкӀышӀтӀэп. НахьыпӀкӀэ кӀлӀэцӀыкӀлӀхэр хы ШӀуцӀэ лушӀом цыӀэ лагер-хэм ащыщ дгъакӀощтыгъэхэмэ, мыгъэ ар тфызӀлыгъэфагъэп.

**Б. Марыет,
пенсием щыл:**

— Кризисым сӀэ сшъхьэкӀэ лъэшэу иягъэ къысӀкӀыгъ. Си-пенсие, нэмыкӀхэм ягъэпша-гъэмэ, мӀкӀэ дӀэдэу плон плъэ-кӀышӀтӀэп, ау гъомылапхьэхэ-

ми, лӀэзэгъу уцхэми, псэупӀэ-коммунальнэ фӀео-фашӀэхэми ауасэ зэрӀэдӀкӀоягъэм къыхэ-кӀыкӀэ, ари икӀужыырӀэп. Ком-мунальнэ фӀео-фашӀэхэмрӀэ лӀэзэгъу уцхэмрӀэ зыхӀзгъэкӀы-хӀкӀэ, ахэм къапызыжыырӀэп, гушӀылэм пае, лы, пцэжыые, хэтэрыкӀ, пхъэшъхьэ-мышъхьэ къырыпщэфынэу икӀужыырӀэп. Арышъ, ахэр ланэм тетхэм ахӀзгъэкӀынхэ фаеу мэхъу. СӀэ силфыгъэхэр къызӀделӀэх, ау къыдӀелӀэн зимылӀэ непэ кӀын зэрэхэтым уехьырэхьышъжы-нэу щытӀэп.

Мыхэм анэмыкӀэуи нэбгы-рэ заулэмэ гушӀылӀэу тафэ-хъугъ. Кризисым икӀыныгъо къынэмысыгъэу, ахъщэу къылӀэ-кӀахьэрэр зыпӀуигъэхьащтым къыщымыгъэкӀагъэу зыпарэ-ми къытилуагъэп, ау къэралы-гъор а къыныгъохэм къахэкӀы-жыным, Иофхэр нахьышӀу хъу-жынынхэм зӀкӀэри щӀэгугъых. Арын фае цыфхэм агу зы-мыгъэкӀодэу кӀуачӀэ къязыты-рӀэри.

ХЪУТ НӀфсӀэт.

Урысыем инэмыкI шьолтырхэм афэдэу псэупIэ-коммунальнэ хьызмэтым епхыгъэ Юфыгъохэр Адыгеим щыпсэу хэрэми ягумэкIыгъо шъхьалэу щыт. ГъэlorышIэкIо компаниехэм япшъэрылхэр зэрагъэцакIэрэм, фэло-фашIэхэм ауасэ зэхапшIэу кызырэхэхьорэм, мы лъэныкъом къэралыгъом икъу фэдизэу ыналэ зэрэтемытым обществэр ыгъэразэрэп.

Ащ фэдэ еплъыкIэхэр типолитикхэм кыралотыкIэу мызэу, мытлоу телевидениемкIэ зэхасхыгъ. Ау, сыдигъуи зэрэхьорэм фэдэу, цыф кызырэкIохэм къяхьулэщтым, зэрэпсэуцтхэм ымыгъэгумэкIыхэу тарифхэр къялэтыгъэх. Анахь гъэшIэгъоньр, лэжъапкIэр къялэтын зыхьукIэ, бырсырышхо мэхьу, ау къэралыгъом, компаниешхохэм яфэдэ хэлъымэ, унашъор псынклэу аштэ. Мыщ фэдэ лъэбэкъу ашыным ыпэкIэ обществэр упчIэжъэгъу ашыныр сэ нахь сшотэрэз. Цыфхэри делэхэп ныла, къэралыгъор непэ зэрыт чыплэ кыныр къягурэлэу, ау тэри зэгорэм тызэхашыкIын фаеба.

Саида,

ильэс 34-рэ ыныбжь:

— Сэ шъхьэкIэ анахь сыгу зыфэгъурэр унэгъо ныбжьыкIэхэр ары. Мыхэм къягъэхьэрэ ахьщэм инахьыбэр сабийхэм апэлэхьэ, бэхэм ипотеке чыфэр атель. Ащ коммунальнэ фэло-фашIэхэм ауаси кызырэхьожькIэ, ялоф кын дэдэ мэхьу. Сэ синэуасэхэм ащыщыбэхэм агу клодыгъэ, лэжъапкIэр цыкIу, чэчи мафи уасэхэм кяхэхьэ. Мыекъяуапэ юф щызышIэрэ гъэlorышIэкIо компаниехэр зы чыплэ игъэуцогъэнхэм игъо къэсыгъ. Тхьапэу кытфагъэхьэрэм итхагъэри, тарифэу апыллыри кыбгъурылоным пае успециалистын фае. Ар гъэlorышIэкIо компаниехэм кызыфагъэфедэ, зыгорэкIэ узьупчIыкIэ, ямыгуапэу, ау тарифхэр шапхьэхэм адиштэу кыбгъурагъало. Мы гумэкIыгъор дэгъэзыхьыгъапэ зэрэмыхьущтыр нафэ, ау къэралыгъор цыфхэм, тIэку дэдэ нэмылэми, Iэпылэгъу афэхьу-

Цыфхэр хэклыплэхэм алъэхьух

Ильэсэу тызхэтым ибэдзэогъу и 1-м кыщегъэжъагъэу коммунальнэ фэло-фашIэхэм ауасэ кыхэхьуагъ, ар джыри цыфхэм къягурьогъапэп, ау тарифыкIэхэр зэрыт тхьапэр кызафахьыкIэ, нахь къэ-гумэкIыщтых. Ау цыф кызырэкIохэм сыдэу зашыгъэми, тидэ загъэзагъэми, гъэlorышIэкIо компаниехэм, нэмыкI структурэхэм агъэнэфэгъэ уасэхэр атынхэ фае, ар замыгъэцакIэкIэ, ялоф джыри нахь кын мэхьу.

Ащ кыпкырыкIыхэзэ, граждан обществэм хэхьоныгъэ ышыным ыкIи цыфхэм яфитыныгъэхэр къэухьумэгъэнхэм афэгъэзэгъэ Советэу Адыгэ Республикэм и Лышъхьэ дэжэ

цыфхэм къягурьогъэ ахьцэр зыдэ-кIуагъэр, зыпэлу-хьагъэр гъэlorышIэкIо компаниехэм къялон фае, ау нахьыбэмэ ар агъэцакIэрэп. Къэбар горэ уфаеу уяоллагъэми, кыуалоньр хэгъэкли, дысэу кыбдэгущыIэх, ащкIэ цыфхэм яфитыныгъэхэр аукъох.

Мыщ фэдэ чыплэ римыхьылапгъэр мэкIэ дэдэу кысщэхьу.

Коммунальнэ фэло-фашIэхэм апэлухьэрэ ахьщэм чэчи мафи кыхэхьэ, ау ащ пае юфхэм язытет нахьышIу хьурэп. Фэ-

щэрэр куоу зызэдгъашIэрэм, зипшъэрылхэр зымыгъэцакIэхэрэм пшъэдэкIыжъэ зыдгъэхьэрэм ыуж нылэп зыпкIэ туюцон, тидыфхэр къэтыухьумэнхэ зытлэкIыщтыр. Ащ тыкыфэкIоным пае уплэзкIун гъэнэфагъэхэр зэхэзыцэн зытлэкIыщт советым епхыгъэ комиссие дгъэпсын фае. Мы юфыгъом хэшIыкI фызиIэ цыфхэр, специалистхэр ащ хэхьащтых, — кыуагъ Тхьаклушынэ Аслан.

Нэужым къэгушылэгъэхэ республикэм ипрокурор шъхьалэу Василий Пословскэм, республикэ общественнэ движениеу «Адыгеим иславянхэм я Союз» итхьаматэу Нина Коноваловам, ыпшъэкIэ зигугъу къэтшыгъэ советым итхьаматэу Анатолий Осокиным, нэмыкIэхэми кызыралауагъэмкIэ, цыфэу къяуалэхэрэм янахьыбэр мы

ГъэlorышIэкIо компаниехэм япшъэрылхэр зэрагъэцакIэрэм, фэло-фашIэхэм ауасэ зэхапшIэу кызырэхэхьорэм, мы лъэныкъом къэралыгъом икъу фэдизэу ыналэ зэрэтемытым обществэр ыгъэразэрэп.

ящэфын фимыкъужъ зыхьукIэ сыда пшIэщтыр? Мы аужырэ ильэсым ахэм ауаси лъэшэу зэрэдэкIоягъэр кыдэпллытэн фаеба?! Арэу щытми, нахьышIум цыфыр щыгугъыныр хабзэшъ, тилофхэм язытет зэгорэм нахьышIу хьуным тыкIэхьолсы. Тэ къэтымылэгъужьыгъэми, кыткIэхьухьэрэ сабийхэм ар зэхашIэнэу сыфай.

Русльан,

ильэс 43-рэ ыныбжь, бюджетым епхыгъэу Юф ешIэ:

— Коммунальнэ фэло-фашIэхэм ауасэ мы ильэсым кыкыахьыгъэхьоним сыщыгугъыгъ.

Цыфхэм къягурьогъэ ахьцэр зыдэ-кIуагъэр, зыпэлу-хьагъэр гъэlorышIэкIо компаниехэм къялон фае, ау нахьыбэмэ ар агъэцакIэрэп. Къэбар горэ уфаеу уяоллагъэми, кыуалоньр хэгъэкли, дысэу кыбдэгущыIэх, ащкIэ цыфхэм яфитыныгъэхэр аукъох.

щызэхашагъэм хэтхэм мы гумэкIыгъом идэгъэзыхьынкIэ амалэу щылэхэм, анахьэу аналэ зытырагъэтын фэе лъэныкъохэм зыщатэгущыIэгъэхэ зэхэсыгъо бэмышIэу зэхашагъ. Ащ тхьамэтагъор щызэрехьагъ АР-м и Лышъхьэу Тхьаклушынэ Аслан.

лофтхьабзэм кырагъэблэгъэгъэ гъэlorышIэкIо компаниехэм япащэхэм, Мыекъяуапэ къялэ администратием иллыкIохэм япшъэрылхэр зэрагъэцакIэхэрэм къязэрэуогъэхэр ыгъэрэзагъэхэп. Апэрэхэм ушъхьагъу щымылэу фэло-фашIэхэм ауасэ дафыемэ, ятлонэрэхэр ащ лыплъэхэрэп. ГушыIэм пае, Мыекъяуапэ пштэмэ, техническэ фэло-фашIэхэм альэныкIэхэу уасэхэр фэдэ пчъагъэкIэ къялэтыгъэхэу кыыхагъэщыгъ. Джащ фэдэу

тэрыбэу зэхэт унэхэм акIоцIэхэм яззетгъэпсыхьан, техническэ юфшIэнхэм апэлухьащт ахьщэу гъэlorышIэкIо компаниехэм аугъоирэр зыдэ-кIуагъэр цыфхэм ашIэрэп, ащ кIэупчIэнхэкли мэщынэх.

АР-м и Лышъхьэ советым изэхэсыгъо кыщыгущыIэгъэ, мы гумэкIыгъом идэгъэ-зыжыын пшъэрылхэр шъхьалэу непэ зэрэщытыр кыыхигъэщыгъ.

— **Мы системэкIэ гумэкIыгъуабэ зэрэщыIэр нафэ. ГъэlorышIэкIо компаниехэм ахьцэр дэгъоу аугъои, ау япшъэрылхэр икъу фэдизэу агъэцакIэхэрэп. Мы организациехэм ялофшIэн зэрэзэхэ-**

ГъэlorышIэкIо компаниехэр зыкышылэхэр цыфхэм апай. А гушыIэхэм къярыкIырэм зы уахьтэ горэм тыкыфэкIонэу тыщэгугъы.

юфыгъом егъэгумэкIы, ящыIэныгъэ къэзыгъэкIынырэ лъэныкъо шъхьалэхэм ащыщэу къягъэнафэ.

ЫпэкIэ кызырэхэдгъэщыгъэу, бэдзэогъум и 1-м кыщегъэжъагъэу коммунальнэ фэло-

ныр, ахэм яфитыныгъэхэр кыуэхьумэнхэр ипшъэрылхэр шъхьалэу сэлъытэ.

Адам,

ильэс 51-рэ ыныбжь:

— Ильэс пчъагъэ хьугъэу фэтэрыбэу зэхэт унэм тиунагъокIэ тыщэпсэу. «Ох-ох» тлоу зы мафи кыхэхьыгъэп сIомы сыхэукощтэп. Шьыпкъэ, СССР-м ильэхьан юфхэм язытет бэкIэ нахьышIугъ, мы отраслэр непэ гумэкIыгъоу зэуалэхэрэм афэдэ а лъэхьаным щылагъэп, къэралыгъоми ащ лъэшэу ыналэ тетыгъ. Джь гъэlorышIэкIо компаниехэр, нэмыкI структурэхэр шъхьафитэу атлупщыгъэх, ау ащ шIуагъэ горэ кытэу тлъэгъурэп. ЫпэкIэ зэрэщытыгъэм фэдэу къэралыгъом нахь пытагъэ кызыжыгъэфэн, хэбзэгъэуцугъэр зымыгъэцакIэхэрэм пшъэдэкIыжъэ аригъэхьын фае. ГъэlorышIэкIо компаниехэм ипащэу цыфхэм ятыгъорэр ильэс заулэрэ хьапсым зыдэсыкIэ, нэмыкIхэмкIэ ар щысэ хьушт, ащ фэдэу зекIонхэм ыпэкIэ егупшысэщтых.

АР-м и Лышъхьэ советым изэхэсыгъо икIэу кызырэщылауагъэу, гъэlorышIэкIо компаниехэр зыкышылэхэр цыфхэм апай. А гушыIэхэм къярыкIырэм зы уахьтэ горэм тыкыфэкIонэу тыщэгугъы.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

ЛъымкIэ лъэшэу фэдэ

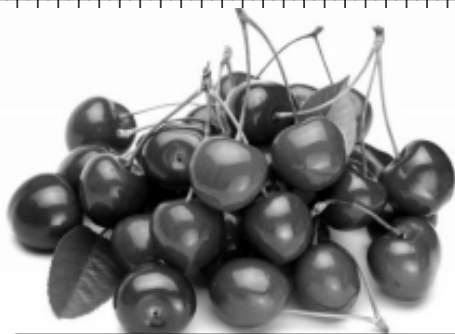
Мыгъэ тыдэкли щыхъой чэрэзыр. Пасэу зигъо хъурэ чэрэз лъэпкъми, нахь класэу тпыргъохэрэм игу ябгъэнэу щытэп, дэгъоу кытэтэгъэх. Ау ащ компот, варенье зэрэхэтшыкырэм е хьалыжъожьым зэрэдательхэрэм нэмыкыкIэ икъоу тшIэрэп шыагъэу хэлъыр.

Медицинэ шIэныгъэм зэригъэунэфыгъэмкIэ, чэрэзыр бай дэд витаминхэмкIэ ыкли минеральнэ вещество зэфэшхьафхэмкIэ. ЕтIани кызырэхъагъэщырэмкIэ, витаминэ В2-р нахьыбэу ащ хэлъ мэхъу игъо дэдэ зыщыхъугъэ уахътэм мэфипшI зытешIэкIэ. Чэрэзым хэлъых белокыр, углеводыр, органическэ кислотэхэр, «пектиновые вещества» зыфалохэрэр (зыжъокIэ, псэу кыкIэ-кырэр Iужъу зышырэ веществохэр).

Народнэ медицинэм мы пхъэшхь-хьэ-мышхьэр Iэзэн IофыгъохэмкIэ бэрэ ымыгъэфедэрэм, кыхегъэщы чэрэзыпсыр витаминэу С-мкIэ зэрэбаим кыхэкIэу лъымкIэ лъэшэу фэдэу зэрэщытыр, «анемия» зыфалорэм ыгъэгумэкIыхэрэм (зигемоглобин макIэхэм) ар агъэфедэн зэрэфаер. Анахъэу етIани ар лъэшэу кызышхьапэрэр клэлэцIыкIухэмрэ зыбильфигъэ лъэ-рымышхьэхэмрэ.

Шъуфэсакъ, щынагъо!

Сыд фэдизэу якласэми, чэрэзым, ащ ипс фэсакъынхэ фае зинэгъу е зикIэтыи егъэ уз («язвенная болезнь» зыфилорэр) зилэхэр, пщэрыцэ хъухэрэр, шъоушыгъу уз кызыыхагъэщыгъэхэр, зитхьабылхэр узыхэрэр. ЕтIани шъуналэ тешъудз: чэрэзым ыкIэ щэнаут хэлъэу медицинэ шIэныгъэм ыгъэунэфыгъ.

Дэу очынемэ

Чэрэз гъэгъугъэ джэмышхышхьхэм псы гъэжъогъэкIэ стэчан клэпкIэнышъ, сыхъатитIурэ щыбгъэтыщт. Нэужым ар узыхъынышъ, угъолъыжыным ыпэкIэ уешъошт.

ИзэкIэ амалэу илэхэр

ЫпшъэкIэ кызырэхъагъэщыгъэу, ахэр мыбэхэми, тызышыгъуазэ хъугъэхэм ягугъу кьэтшIын.

Къупшъхьэ зэрытыпIэхэр мэузыхэмэ (артрит)

Къупшъхьэ зэрытыпIэхэм пльыр-стыр узхэр ялэ хъугъэмэ (артритым уегъэгумэ-кIымэ), мафэ кьэс чэрэз 20 пшхымэ ишIуагъэ кьэкIощтэу ело народнэ медицинэм. Мы узымкIэ дэгъоу ащ (народнэ медицинэм) кыхегъэщы чэрэзыпсырмэ щэмрэ зэфэдизхэу (1:1) зэхэбгъэхонхэшъ, уешъо-зэ пшIымэ.

Пщыныр

Пкъышъолым псыр икъоу кыхьэ-мыкIэу, пщын нэшанэ илэмэ, чэрэзыр зэрэбгъэфедэштэу народнэ медицинэм шыкIитIу кыхегъэ-щы.

Пхъэшхьэ-мышхьэр зыпысырэ «плодоножки» зыфалохэрэм афэдэр (ыкIэрэ чэрэзымрэ азыфагу дэльырэ шъэбэ цIыкIухэр) джэмышхышхьитIу изэу Iэрыфэгъу хьакъу-шыкIум иптэкъонышъ, псы стэчанитIу клэпкIэшт. Ар машIом тебгъэуцощтэп, нэмыкI хьакъу-шыкIу псы ибгъэхъонышъ, кьэжъонэу тебгъэуцощт, ащ ышхьагъ ары адырэр зытетыштыри, ары кьэзыгъэжъоштыри («водяная баня» зыфалорэр ары). Арэуштэу такыкI 15-м кызыжъорэм ыуж зы сыхъатрэ ар щыбгъэтыщт. Нэужым узыхъынышъ, стэчаныхъо зырызэу щэгъогъо мафэм уешъошт.

Джа дэдэхэр (плодоножкэхэр) щайджэмышхым изэу пштэнышъ, псы гъэжъогъэкIэ стэчан акIэпкIэшт, ышхьэ тебгъэуцощт сыхъатныкIорэ щыбгъэтыщт. Узыхъынышъ, джэмышхышхьэ тIурытIоу щэгъогъо уешъошт ушхэным ыпэкIэ.

ИмыщыкIэгъэ псыр пкъышъолым хэгъэкIыгъэным, цIыфыр нахь псын-кIэ хуным иамалэу народнэ медицинэм мыхэр кьетых.

Псауныгъэ Тхьэм кышъуеут.

Зыгъэхъазырыгъэр ЖАКIЭМЫКIО Аминэт.

Упсаунэу уфаемэ

ПшIэнкIэ гъэшIэгъоны

ШIэныгъэлэжъхэм зэрагъэунэфыгъэмкIэ, охътэ гъэнэфагъэм кыкIощт мафэ кьэс пкъышъолым кIуачIэкIэ Iоф ебгъашIэмэ, шхъэкуцымкIэ шыагъэ кьеты.

Мы ушэтынхэм апэкли шIэныгъэлэжъхэм агъэунэфыгъ: пщэрыцэ ухъуным нахь нахь щынагъу пкъышъолым физическэу Iоф емыгъэшIэ-ным кыкIэлъыкIон ыпэкIышт узхэр.

Ар къаушыхъатыгъ шъуаехэм арашIылэгъэ ушэ-тынхэм. Американскэ шIэныгъэлэжъхэм ялабора-торие щайгъ шъуаехэр купитIоу агошыхи, зыхэм мэфитфым кыкIощт мафэ кьэс такыкI 20-рэ къарагъэчыхъэщтыгъ, адырэ купыр шхъафитэу алыгыгъ. Ахэм зэфэдэ «IофшIэнхэр» аратыштыгъ. ЗэрагъэунэфыгъэмкIэ, физическэу нахь улэгъэхэм а «IофшIэнхэр» псынклэу ыкли екIолIэкIэ гъэшIэгъон къафагъотызэ агъэцакIэщтыгъэх. Аужырэ ушэ-мафэм охътэ гъэнэфагъэм кыкIощт пкъышъолым кIуачIэкIэ зыгъэулэу-рэ цIыфым имэфэ IофшIэнхэр нахь дэгъоу, нахь псынклэу, кьини кы-шымышъоу зэшIуихынхэ зэрилэкIырэр. Ахэм зэралъытэрэмкIэ, зы-ныбжэ икъугъэ цIыфым тхьамафэм кыкIощт такыкIи 150-рэ (гушIэм пае, мэфитфым такыкI 30 зырызэу) пкъышъолым кIуачIэкIэ Iоф ригъэшIэн фае.

Фитыныгъэ зэрямылэми кыгъэуцухэрэп

Адыгэ Республикэм игъогухэм тхьамыкIагъоу кьатехъухъэхэрэр нахь макIэ шыгъэнхэм фэшI полицием икъулыкъушIэхэм сыд фэдиз пэшIорыгъэшъ Iофтхьабзэхэр зэрэхъэхэми, ащ фэдэ хъугъэ-шIа-гъэу агъэунэфыхэрэм япчъагъэ зэрэхъахэрэр гумэкIыгъоу кьэнэжыи. 2015-рэ илъэсым имэзи 5-у пыкIы-гъэр пштэмэ, гъогурькIоним ишакъэхэр аукъуагъэхэу хъугъэ-шIа-гъи 192-рэ Адыгеим щагъэунэфыгъ. Ахэм нэбгырэ 46-рэ ахэкIодагъ, 213-мэ шъобжхэр атешагъэхэ хъугъэ.

Мэкъуогъум и 25-м, МыекIопэ райо-ным ит станицэу Кужорскэм, ав-

томобилыр зэрифэнымкIэ фитыныгъэ кьэзытырэ тхылъыр зылахыгъэ водителэу рулым Iусыгъэм илажъэкIэ зыныбжэ имыкыгъэ клэлэцIыкIур гъо-гум тыриутыгъ. Шъэожьым а чыплэм ыпсэ щыхэкIыгъ.

2015-рэ илъэсым имэзи 5-у пы-кIыгъэм автомобилыр зэрафэнымкIэ Iизын къязытырэ тхылъхэр зылахы-гъэхэр, етIани ар зыгъэлорышIэщтыгъэ нэбгыри 125-мэ административнэ пшъэдэкIыжъхэр атыралъхъагъэх.

Зитхылъхэр зылахыгъэхэу, етIани автомобилыр зыгъэлорышIэрэ водителхэм Къэралыгъо автоинспекци-ем илофышIэхэм пэшIорыгъэшъ Iофтхьабзэу «Лишенник» зыфилорэр афызэхашъ.

(Тикорр.).

КIэлэегъаджэхэми атыштых

ЕджапIэхэм къачIэклыхэрэм ушэтынэу гъэрэкIо атыгъэхэм ауж КIэлэегъаджэхэми яшIэныгъэхэр зыщауплъэкIугъэ Iофтхьабзэ АР-м гъэсэнныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ и Министерствэ зэхыщэгъагъ. Ау а ушэтынхэм яклэуххэм цIыфхэр ашагъэгъозагъэхэп.

ГъэрэкIо ушэтынхэм яклэуххэр республикэм зыщызэфыхъысыжъхэм, блэкIыгъэ илъэсхэм ялытыгъэмэ, бэкIэ нахь дэу кычIэкIыгъ. Ары КIэлэегъаджэхэм апае ушэтынхэр зэхачэнхэ фаеу кызыхэкIы-гъэр. КIэлэегъаджэхэм яушэтын кыгъэ-лъэгъуагъ ахэм яшIэныгъэхэмрэ сабий-хэм ябаллхэмрэ зэрэзэпхыгъэ шыпкьэр.

КIэлэегъаджэхэм яушэтынхэу зэфэшIыгъэ шыкIэм тетэу зэхачагъэхэм яклэуххэр цIыфхэм гъэрэкIо арамьгъэшIэгъагъэмэ, джы министерствэм ипашэ кызырилорэмкIэ, мыгъэрэ тестированием кыгъэлагъорэр ашIэн алъэкIышт.

Мыгъэ ЕГЭ-м иклэуххэр гъэрэклорэм нахь нахь дэгъух. Ау ащ емылтытыгъэу, мы илъэсыми КIэлэегъаджэхэм тестиро-вание афызэхашът. ГъэцэкIэнхэр зэхыгъэ-уцощтых шIэныгъэхэм яхэгъэхъон пылъ республикэ институтым.

Министерствэм кызыритырэмкIэ, ушэ-тынхэр мыгъэ Адыгем дэгъоу щыкIуагъэх, КIэлэеджакIохэм шапхъэу щылэхэр аукъуа-гъэхэп. Зы КIэлэеджакIуи экзаменым кы-чIагъэкIыгъэп. ГъэрэкIо шапхъэхэр аукъуа-гъэу нэбгырэ 30 аудиториэхэм къачIагъэ-кIыгъагъ.

Гурыт баллми мыгъэ хэхъуагъ. Уры-сыбзэр пштэмэ, балли 10-кIэ нахьыбэ хъугъэ, мы предметымкIэ нэбгырэ 13-мэ балли 100 рагъэкъугъ. МыекIопэ гурыт еджапIэу N 15-м чIэс Люсине Норсоян предметикIэ балли 100 зырыз кыхьыгъ.

(Тикорр.).

2015-р — ЛИТЕРАТУРЭМ И ИЛЬЭС

Мэхьош Руслян кызыхьугьэр ильэс 75-рэ зэрэхьурэм ипэгьок!

Усаклэхэр

Заор хэт ыгу рихьра, хэта зигьусэр?
Заом нахь гомылу, нахь умышлапхьэ,
Нахь мэхьаджэ, нахь гунахьшлапэ
Цыфым егъаши кыугупшысынэп,
Сыд зэгурымылуи хэкиплэ фэхьу-
нэп.

Заом егъаши илагьэп, илэп бзыль-
фыгъэ напэ.

Цыфы тэрэзы фэхьугьэп шьхьапэ.
Заом кьеклүхэрэп зыкли бзыльфы-
гьэр —

Льызгьэклотэштэу шылакэр кьэхьу-
гьэр!

Зао лъэпкь бзыльфыгьэм ерэмышлах!
Игъэтхэ напэклэ, игуклэгъу фабэклэ,
Ихьалэлыгьэклэ, ишлүлэгъу лэшлүклэ,
Инэхь-гущыгьэклэ, ины гумэкликлэ,
Имамырныгьэклэ, ибзыльфыгьэгьэклэ
Тичлы джэнэт-дунай кьверэгъадак!!

«Заом иккэлэхэм» сащыц шьыпкь!

Сыхэлэжьэнэу заом сэ хьугьэп —
Класэу сыкьальфи сыныбжь кыкли-
гьэп.

Сыкьхымыубытагъэу ауми сфэлүштэп.
Клэлэгъу сылагьэклэ афэсидэштэп.
Сыкьхыумэнэу тятэ клөгъагъ,
Олахьэ зи ащклэ кьытемынагъ,
Тэдэ загъази сыд ымышлагъ!

Шытхьоу кьыхьыгъэу кьэслэгъужьы-
гьэмклэ,

Хэплхьан щымылэу дзэклотл шлэ-
гъагъ!

Ау кьымыгьэклонхэр фэуклчыгьэп,
Аримыгъэштэныр чылэр фэлэкли-
гьэп...

Кьызыдэбанэхэм хьэжэ гьэнэклигъэу
Лыхь-ныожь-шьуз-сабий купклэ
Тэри клочлэгъу тафэхьугьэп.

Тичэмыжэ закьоу унэм кьыддигьэп
Кьытфярымылэу гуклэгъу ращыгъагъ.
Кьыратыжыным дэгулэу, клэнэцлэу
Тянэ тхьамыклэр бэу бэрэ лы-
кьлагъ —

Гьыгъэу, пыхьагъэу, кьырамытыжы-
гъэу

Кьызэрэкложырэп синэрылэгъугъ.
Сыамалынчэу ащ пэпчэ сыгу егъугъ.
Нэмыцхэр дэсхэзэ джыри тичылэ
Ильэсы зытлүм сиуцогъагъ,
Кьыныр зыфэдэр зэхэсшлэгъагъ...

Письмэ щэнэбзэу тятэ кьытфитхьэр
Кьызытлэылэсклэ тигушлогъуагъ.
Хьалыгъоу апэм тишкаф кьыдэсхы-
штыгъэу

Джы щымылэжырэп сипкыхьэплагъ...
Апэрэм фэдэу, тищылэныгъэ
Зэтэуцожьыныр сигугъэплагъ.

Сыхэлэжьэнэу заом сэ хьугьэп —
Сыныбжь кыклиным сыпэчыжъагъ,
Ау ицэрэхь ащ сэ кьысэрыкьлагъ...
Клэлэцлыкьлүгъо зэлэгъухэмклэ тилагъэп
Ныбжьклэ кьыттефэми:

Зэо мэхьаджэм «тыриккэлагъ»!..
Пхьэ пхьонтэжынем диз патрон нэ-
клэу

Сыугьоигьэр сиджэгольагъ.
Патроны псаухэри зэрэтлэклэу
Кьэтыгъоуе, хьойти, тихэбзагъ.
Ащ тызэзэщэрэм хьакурыгъачьэр
Гъучлыч лонтлагьэклэ «танкэу» зет-
фагъ —

Пыим гурышэклэ тымэ таклыгъоу
Псэемыблэжырэп тыжэхэхьагъ!
Ильэс зытлүц нахь зысэмыныбжьым
Клэлэджэгу зыфалори сымышлагъ:
Зыпэххэрэм, шыпкьэ, сыфэдэ пэтзэ,
Кушэр згъэхьыуе ськлэлэпэсыгъ.
Шьофым клэмэ, тьанэ тыкьыришы-
хьэу —

Ныбаджэу тиунэ нэкл мафэр щыт-
хьэу...
Етланэ ащырэ пчэн зэдгъэгъоти,
Кьыстегъэщэчагъэу ащ сырапхыгъ:

Гьэмэфэ жьоркь кыхьэм
Шьофым цызгъэхьоу а шлэпхьэ-
джашлэр

Мафэ кьэс сизакьоу сыпчэнэхьуагъ...
Заом имашло сыхэмытыгъэми,
Фронтым дзэклотлэу сылумытыгъэми,
Хэны зыпарэкли сыфэмыхьугъ.

Тиунэ сисзи, ным ськлэрысэу,
Ицэрэхь стыр саклылу рыкьлагъ.
«Заом иккэлэу» тыкьэтэдджыгъэти,
Ащ имэшлэжэ шьхьамыс ськьылып-
клагъ.

Зыщымыгъэгъупш, цыфыр, уипшэрыль!

Псэ зыпыт пстэур — зэш-зэшыпхьу
зэклэ! —

Уащыгугъыпхь бэклэ!
Кьэрэкл, кьэрэхьу, кьэрэлъф
Псэ пытмэ, хьунэп хьарыф...
Уналэ ахэм атегъэт о, цыф!

Кьэгъэкл кьэклин амал зилэу пшхьа-
пэщтыр.
Пшлэигоу гьэлъае зигуапэу лъэ-
щтыр!

Ешлүш, егъашьу псы, ылъапси гьэ-
ушьэб.
Дзэеклү псэ пытышэ, фыуилэу лэдэб.
Кьэмысэ иккэлэу ыпсэ лүмых.

Урыгугъаплэшэ, уз-бэаджэмэ кьалэпыкл.
Ижыгъо кьэсэу кьурэ зыщыхьужь-
рэм,

Зыщыкытыхьажьэу хьыбэй зыщыхьу-
рэм

Шлоу кьылэжыгъэм тетэу дзэеклэжэ —
Шьхьэккэлфэныгъэ дыуилэу гьэтлы-
лыжэ:

Кьызыхьэкыгъэ чым егъэклужь!
Кьальфи, кьагъэкли — тлүми псэ
ауалхьэ.

Мэхьу ар аузылхьагъэмклэ кьуалхь-
хьэ:

Зыгорэм щыгугъызэ, ауштэу псэугъэ.
Кьыккэлэжыныхьэккэлэ жьыгъом гугъа-
гъэ —

Джауштэу лъэмыдж шлыгъэ хьугъэ.
Иккхэрэ кьодыеп ащ зыбгъурыгъа-
зэу —

Кьэклижыыхь рахыгъэм шлоу итегъа-
зэу!..
Тпхьы, тыдэлажы кьэклигъэ коцы-
цэр

Кьэхьугъ, щылагъ, тхьагъэ, жьы хьуи
лэжыгъэ

Игуапэу, хьалэлэу тфэхьуи лэжыгъэ.
Тыдэлэжыагъ тэри, тыгу фыхыгъагъ,
Тигьогухэр ишьофы фылухыгъагъ...

Зышхьамысыжыэу кьытфыщытыгъэм,
Ныбджэгу хьалэлэу а кьыдготы-
гъэм,

Шьхьалэ кьытфэхьуи зыпсэ зытыгъэм
«Тхьауегъэпсэу, тыпфэраз!» — етэ-
жьугъалы

Ыккыбкли, тыкьыклими ынэлу!

Сигуетыныгъ

Сыгу рихьэу, кьыздэхьу сшлэшлэу,
Зыгорэми ащ сырашлэу
Тхэным сыпыль.

Зи езгъэпшэн сымылэклэу,
Кьысирорэм сыблэмыклэу
Сигуахь бгъэхэлъ...

Сшлэрэм гуахьэ хэзгъуатэу,
Икьуклэ зыкьыщызгъотэу
Шлүклэ сыгу иль.

Зыщысылухьан сымлэклэу
Сыгу иль зэпытырэм блэклэу
Уз фэд, слы хэлъ.

Сызлымыгъаглоу, кьыспыкылоу,
Сыдимыгъэхэу, симгъаглоу...
Джарэу кьыспыль.

Сыгубжмэ, сыгу кьыгъэушьэбэу,
Сыгу шлүмэ, нахь кьыгъэфабэу
Гьатхэр итеплъ!

Ситхэн хьаулые мыхьунэу,
Цыфмэ фэдэ афэхьунэу

Си! сэ гухэлъ.
Гьусэклэ сыкьыхыгъэу,
Силахьклэ сэри хэсхыгъэу
Тхэным сыпыль.

Цыфы ухьуныр сыд зэлытыгъэр?

«Умники и умницы» зыфилорэ
телекьэтыныр зезыщэрэм
зичэзыу кьэтыным ехьулэу
егупшысэнхэу зымафэ упчлэ
кьыгъэуцугъ: «Сыда
зэлытыгъэр Цыфы ухьуныр?»
Ащ иджэуап мы сиусэ.

Цыфым ежэ-ежырэу
Цыфы зешыжэ?
Ухэсыгъахэу кьэхьуа кьэхьулэщтыр
Сыдэу сишыгъэкли зи кьымыкыштыр,
Ыгу риубытагъэ лъэпкь нэмысышъу-
щтыр?

Ифэмэ-бжыымэ зыгорэм кьытехьэ-
зэ,

Ащ фэдэ е иныбжыкыу мэхьуа, хьа-
уми

Штэгъуаеу илэклэ ишэн унае?
Щылэба адэ насып
Ощ фэдэмэ ялыгъэу кьыпфигъэ-
кьуатэу,

Узэмыжэгахэхэри кьыбдигъэхьоу —
Нэмыклмэ ипкыхьэплэ лэшлоу ащы-
хьоу?

Щыл, кьэхьу бэрэ ащ фэдэ насы-
пышлуи,
Ехьуапсэзэ, зызыухьыжэрэ хьагъу-
шъугъуи...

Кьызыдэхьурэм шэны хьугъэ кьыдэ-
хьупэу,
Кьызыдэмыхьурэм — хицахьыжы-
гъэу... —

Кьало о ошлэмэ ар зэлытыгъэр.
Зигугъу тшлыгъэ лэубытыплэ пэпчэ
цыфым ишлүклэ

Зыдэбгъэштэн закл, сишлэшлэ:
Зыдэпшлэжынын фай лүф, ар пыупкыгъ!
Ау уинасып кьыхьмэ, нахьышлужыыхь.
Ар лүф ухыгъ.

Алорэр пшлэзэ, шэн-бзыпхьэ пфэхьун-
ри,

Зыдэмышлэжыу афэдэ ухьунри —
Ащ илэшлагьэклэ уенэгъуештми —

Хьун ыльэкына уздэмылэжэжыгъэу,
Ор-орэу лүф гори зыдэмышлэжыгъэу?!
Кьыхьыни бэ уинасып ыльэкылышт,
кьымыхьыхьэни...

Лотерей билетыр кьызфальфи щыл,
кьызэмытахи...

Узыкырыплъ горэу бгъэлъаплэрэм
Уатырихьэу ишэнмэ хьун ыльэкылышт
Игъоу ащ кьыккэлпшыкыжыгъэу...

Ау, сэ сишлэшлэ, ахэм анахь
шьхьалэр —

Узэмыджэнджэшыштэу хьакьыр —
лүф зыдэпшлэжэ зэпытын фай ор-
орэу

Уилэщтыр хьалэлэу —
о зэбгъэгъотырэр арэу!
Узфаер бгъэшлорэ гугъэм чанэу
уфаклоу!

Клодыныр угу, шьхьахынагъэр
кьызтемыгъаглоу,
Уинамыс лэпэдэлэл пшлэу зямыгъэ-
ушьхьакылу!

Зыдэпшлэжынын фай лүф!
Насыпми мэхьанэ ил, гьэнэфагъэ!
Зыгорэм ифэмэ-бжыымэ кьыптыри-
хьанри —

лахь мыгощ. Ахэм ащыщ.
Зэ-кы-гу-хэмэ — кьэгъэгъэ лэрам!
Цыфым ишлүклэ хьунэп ащыщ зи
хьарам!..

Узхэлэзыхьажьын дунаеп мы тидунае

Зэрэзэгъэфэгъэ дэдэм дунаир
Хэпхыни хэплхьани зи имылахэу;
Хэпхымэ, щыккынышэ, лубыщэ хьуштэу,
Хэплхьэмэ, кьэхьунышэ, кьэтэкьо-
хыштэу —

Тлүмкли изэрэщыт зэщыкьопэнэу...
Щэч кьыригъахьэрэп гум мы Тхьэ
лофклэ:

Дунаим ишыни изэрэщыти;
Итепллы, илуплы, гурхьоу зылыгы,
Цыфым мэхьан купклэу
Кьыфигъэнэфагъэу Тхьэм чым щы-
лыгы.

Емыгооныр дунай зэгъафагъэм,
Хэмытхьуахьаныр а зэлэщэчыгъэм,
Кьыгурылоныр зэрэмышхьарытлупщыр,
Ишлэигооныгъэщытми гьунэ зэрилар.
Ежэ нахь лъэш ренэу, ренэу зэрэ-
щылэр —

Тхьэ закьор арэу ар зэрэщытыр —
Ищылэныгъэ ежыри зылэ илпыр...
Ягупшысэн джащ ренэу ипшэрыль.
Зэригъэцаклэрэм ар елытыгъэр —
Зэрэщызеклорэм Чым ипщынэн, ило-
гъожь

Ыгъотыжыштытэу кьыпэт, кьыфыщыль.
Лыагъэ епхынэу чым, уегоонэу,
Атомнэ бомбыр ыбгъэгъу щыбгъэонэу,
Изэгъафагъэ ащ зэщыбгъэконэу,
Дунаир уишхьэпэгъэклэ зепфэнэу
Ащ фэдэ фитныгъэ, цыфыр, о уилэп!
Хэу фагъэуцугъэ гьунапкьэмэ адэтэу,
Фашыгъэ шапхьэмэ арытэу,
Икълэыккылотэн-кьэо-изэккэлэ ежэ
Ильэс мин пчъагъэм фимышлэу клэ-
гъожь

Зезыхьэрэр зипшэрыль зыпкыи итэу
Фэмыхьу мыгъуаеклэ кьыдэбгъэунэу,
Лажьэ зимылэмэ кьаккэлбгъэонэу,
Гьэшлэрэ кьушхьэхэр зэщыбгъэу-
нэу —

Кьытелэдагъэу лыи нэм, уапыджы-
нэу...

Хэт кьыуитыгъэ изын, хэт фит уишыгъ?
Уащыштытэу ащ ори, уафэдэкъабзэу,
Дахэккэлэ ульалоу, шлүклэ уубзэу,
Лыегъэ фэгъэклотэныгъэ уимылэу,
Уилэр — пшэрыль-пшээдэккыжыгъэу,
Ашлөклэу ащ акьыл уилэшэ,
Иубыт шьхьэм пытэу джар:
Тхьэм ори укыгъэшлыгъ!!!

Заом илэп бзыльфыгъэ напэ!

А зы род дэдэм итхэми мы гуцы-
литлур —

«Бзыльфыгъэр», «Заор» —
Урыс кьэуаккэлэ,
Зэрэзэклүаллэхэрэ ахэр щылэп

Урысыбзэкли, тиадыгабзэкли:
Зым щылэныгъэм ильыгъэклотэн еп-
хыгъ,

Адрэр иуклын, игъэклэдын фэгъэхьыгъ.
Гушлогъо нэгъу зыр, гьэтхэлэп нап,
Адрэр жьалымэу луплядж, гугъап.

Зым сабий лэщыфэу фабэ ылэгъу,
Адрэр аджалы зехь, насып ульэгъу.
Апэрэр гохьыгъэклэ, шлүклэ гум икк-
рэл,

Адрэм тхьамклагъо щэхьу зи кьы-
пыклэрэл.

Зыр — ны, шыпхьу, кьэщэн ыкли
шьхьэгъус.

Шъхьафитныгъэр инасып кыжыгъэп

Сикласэу сигъзетеджэхэр, непэ къэбарэу кышъуфэсуатэ сшюигъор Бэгъушъэ Тлахырэ ыкъоу Бэданэ иллыхъужыныгъ. Къэбарыр сэ кысфэзылотжыгъэр Бэданэ ыкъо нахыжъэу Тымыз.

Тлахырэ иунагъо Бэданэ яплэнэрэ сабыеу кыхъогагъ. Зэошхор кыizeжъэм, ащ ыныбжы илъэс 31-м итыгъ. Хъульфыгъэ кӀочӀашхуагъ. Хэбзэ (колхоз) лӀофи, иунэгъо лӀофи псэемыблжъэу зедигъэ-цакӀэщтыгъэх. Ишъхэгъусэу Сибэт Іэшынэ Якъубэ ыпхъугъ. Къуищырэ зы пхъурэ ахэм зэдагъотыгъ.

Заом апэ ащэгъэм Бэданэ ащыщ хъугъэ. Кыгъэзэжыгъэп. ЗэкӀодым, илъэс 33-рэ ыныбжыгъ. Идзэ къулыкъу пшъэрӀлхэр бэрэ зэрӀхъанэу хъугъэп. Украинэм ит къалэу Николаев окружением щифэгъэ зэолӀмэ инасып-ынчъагъэкӀэ Бэданэ ахэфэгъагъ. Апэдэдэ чӀыплэ гъэнэ-фагъэ советскэ гъэрмэ къарагъэшыхъагъ — метрих зилъэгъэ гъучӀыч пэнэпӀцэсэраеу концлагерь зыфарагъэшыхъыгъ. Мафэ къэс гъэр нэбгырэ 40 концлагерым дащӀти, нэбгырэ пэпчъ тегощэгъэ Іахъ зырыз арагъэтӀыщтыгъэ. Ащ пэмычыжъэу щыпсэурэ цыфхэм, Николаев дэсхэм, гъомылэпхъэ тӀэкӀухэр гъэрэу лӀоф зы-

шӀэрэмэ къафахыщтыгъэ, Іэпылэгъу къафэхуштыгъэх. Ащ фэшъхъафэу пэнэпӀцэсэраим (концлагерым) гъэрмэ ашхынэу нэмыц хъункӀаӀомэ къафӀдатакъоштыгъэх картошкэ е гыныплъ шъуамплэхэр.

Концлагерым цыф лъэпкъ эффэшъхъафыбэ зэдыдэфэгъагъ, ахэр эффэсакъыжыщтыгъэх, зэдӀэжыщтыгъэх. Зы мафэ горэм Бэданэ янэ кыльфыгъэ ышнахыжъэу ЗекӀошыу ышъхъэ концлагерыпчъэм дипӀытӀи, пищӀтылыкыгъ. Бэданэ урыс кӀалэ горэм елъӀуи ыш ихъадэ тыгъугъэкӀэ концлагерым кызыддыригъэхыжыгъ. Нэмыц конвоир къаплъэмэ, псаоу кыдӀкы кышӀлошынуэ нэбгыритӀум хъадэр азыфагу кыдагъэуцуи кыдатыгъуӀкыжыгъ. ЗекӀошыу ичӀылахъ урыс кӀалэмрэ Бэданэрэ къатӀыгъ, джарэуштэу Бэданэ гу тыришыхъи, янэ кыльфыгъэм ихъадэ чӀым ригъэкӀужыгъ. Ар нэмыцмэ къашлагъэмэ, Бэдани урыс кӀалэри ауӀкыштгъагъэх. Ащ къегъэлагъо тӀури зэрэцӀыф гушхуагъэхэр. А мафэм щегъажъагъэу урыс кӀалэмрэ ежыыр-

рэ яшъэфи, янафи зэхэлъы хъугъэ, ягукӀаехэр зэралатэу, ныбджэгъуныгъэ-хъалӀныгъэшхо зэдызэрэхъэу рагъэжыагъ. Сыд яхыльӀэми, концлагерым кыдзэрэщыжынухъу рахъухъагъ. Пкъыгъоу ищыкӀгъэштхэри агъэхъазырыгъэх. Ар зигукъэкыгъэр урыс кӀалэр арыти, пхъэдзым хамыгъэлажъэу зэ-кӀэмэ апэ ратӀупщэхынэу зэ-даштагъ.

ГъучӀыч панэм еусэигъэ пхъэмбгъужыым ышъхъагъ Бэданэ дэкӀоенышъ, тетӀысхъанэу зигъэхъазырыгъ. Хъажъыжъ зэпышлагъэмэ ащыпэ пытэу зы ІэмкӀэ ылыгъ. Зэрэлагерэу жыи къащэрэп — лӀофтхъэбзэ шлагъом гугъэшхо фыряӀ. Прожекторыр къэкӀосагъ — такыкыитфэ шӀункӀышт. Бэданэ бзыоу пхъэмбгъужыым ышъхъагъ дэбыбэягъ. НэгъэупӀлӀлӀгъум кӀэпсэ шъхъафит цыпэр гъучӀыч пэнэ чэум иадрабгъу шъхъапыридзыгъ, кыдзэбэнкӀи урыс кӀалэр кӀапсэм ритӀупщэхыгъ. Такыкыитф дэдэ имыкӀурэ уахътэм гъэр нэбгырий гъучӀ панэм кызэпыридзыгъ — шъхъафитныгъэр

шӀухъафтынышхоу афишлыгъ. Прожекторыр кыхъмынэжыизэ, сторожевой будкэм ит къэрэгъулым гъэрмэ ашӀэрэм гу кыльпытагъ. Автоматыр шӀохэ-лъагъэу кызырэкӀуалэрэр Бэданэ кышлагъ. «ШъулыкӀ!», — ыӀуи, гъучӀыч пэнэ чэум кызыпыридзыгъэмэ Бэданэ къаджагъ. «Сторожыр къэкӀо, епкӀэх», — ыӀуи шъхъафит хъугъэ гъэры горэ Бэданэ къеджи шъхъае, ащ кӀапсэр ІэкӀэзыгъ, ежыри лагерь кӀоцӀым дэфэжыгъахъэу прожекторыр кыхъэнэжыгъ. Шъхъафитныгъэу Бэгъушъэ Бэданэ зыкӀэхъопсыщтыгъэр Тхъэм кырипэсыгъэп.

Советскэ гъэрэу концлагерым дэсхэм кӀын альэгъуштыгъэ. Узым, цӀэм ахэр ригъэзыгъагъэх. Дунаим щыхъурэ къэбарми пӀэлпчъагъэх. Нэмыцмэ аштэгъэ чӀыплӀэхэр шъхъафит ашӀыжыыхъэу Советскэ Армием идзэкӀолӀхэр Украинэм пэблагъэ зэхъухэм, нэмыц джаурмэ концлагерым дэс гъэрми ялыгъыкӀэ зэхъоӀыныгъэ фашыгъ. Мафэ къэс чэум кылыухъэхэти, къаджэу «...врачхэр, агрономхэр, инженерхэр, юристхэр, нэмыкӀхэри къахэрэкӀых», — алоу рагъэжыагъ. Купэу къахэкӀырэр дащӀыщтыгъэ, лӀоф арагъэшӀэштэу, яшӀэныгъэхэр агъэфедэштэу гуцафэ зышӀыхэрэр гъэрмэ ахэтыгъэх. Ау дащӀыхэрэм кызыэрамыгъэ-зэжыырэм пае щынэхъу къахъмыкӀыхэрэри ахэтыгъэх. Мафэм гъоур концлагерым кыдэхъагъ, «ГъукӀэхэр къахэрэкӀых», — ыӀуи къэджагъ. Бэданэ ятэжъ гъукӀагъэ, ежъ

Бэдани а лӀофым хэшлыкӀ фырылагъ. Цыфыр ренэу ямышыкӀэ шлагъо горэм лъэхъу. «Е улӀэн, е улын» адыгэ гушы-Іэжыым зэрилоу, джыри зэ инасып ыушэтынэу ар къахэкӀыгъ. ГъукӀэу концлагерым дащӀырэмэ ахэхъагъ. Ыпэрэ мафэхэм афэдэу а купми ныбжыи цыф теплъэжыгъэп. Бэ темышӀэу Советскэ Армием кыгъэзэжыгъ. Концлагерым гъэрэу кыдэнэгъагъэхэр шъхъафит хъугъэх.

Бэгъушъэ Бэданэ пылъ къэбарыр Бэданэ ыкъо нахыжъ Тымызэ кысфэзылотжыгъэр концлагерым ащ дыдэсыгъэхэр ары. Бэгъушъэ Бэданэ ихэку ишъхъафитныгъэ ыпсэ фиғэтӀылыгъ. Ишъхэгъусэу Сибэт сабий ибэхэр кыфэнагъэх, зэшъхэгъуситӀумэ ягукӀэгъу хъадрыхэ унэм зыдахыжыгъыгъ.

Бэгъушъэ Тымызэ ыныбжы илъэсэу тызыхэтым игъэтхэпэ мазэ и 6-м илъэс 80 хъугъэ. ШӀоу щыӀэр зэкӀэ кыдэхъунэу ащ тыфӀэлаӀо. Зыныбжы хэкӀотэгъэ лӀыр хэщэ-тыкӀышъ, ятэ икъэбар кӀэху кыфешы: «ТэцӀыкӀуфэ зятэ ыӀапэ зылыгъ сабиймэ тыхъосагъ, зыкызытӀэлэтым, гъэсепӀтхыдэ зятэ кыфеджэрэм техъопсагъ, тыныбжы хэкӀотагъ, джы зятэ зылыгъыжыи зыгъэтӀылыжыгъэу, икъэхалъэ дыуахъ кыщызылӀорэм техъуапсэ»...

ЕМЫЖ
Мусльимэт.

КӀэлэегъэджэ лӀофшӀэным иветеран.

Аскъэлае ыныбжыырэ итӀысыплэрэ

Тарихъым щыщ пычыгъу

(КызыкӀэпӀыкӀорэр бэдзэогъум и 11-м кыдӀэкыгъэ номерым ит).

Тэ тиэрэ кыхиубэтэрэ апэрэ лӀэшӀэгъухэм агузэгъухэм адэжъ Пшызэ шӀоӀыр аланхэр, Иран къыкыгъэ лъэпкъхэр, къехъэх. Ахэм кызыэрагъэгумэкӀхэрэм кыыхэкӀыкӀэ, фатейхэр Пшызэ кызызэпырэкӀых. Ахэм нэмыкӀ сармат-мыотӀ лъэпкъхэри ягъусэгъэнхэкӀи мэхъу. Арын фае Къырым кыщагъотыгъэ сармат ыкӀи боспор тамыгъэхэр адыгэ тамыгъэхэм афэдэнхэр кызыыхэкӀыгъэхэр. А уахътэм Азиэ ЦыкӀум къыкыгъэ цыфӀу хъатыбзэ зылуӀхэри Пшызэ кызызэпырыкыгъэх.

Тиэрэ иятӀонэрэ лӀэшӀэгъум Пшызэ шӀоӀырым зэо-банэхэр щэкӀох. Ахэм апкъ къыкыкӀэ сиракхэмрэ мыотӀхэм ащыщхэмрэ Пшызэ къыкыгъэхэкӀэ энэгъуагъо. ЯтӀонэрэ лӀэшӀэгъум зекӀогъэ хъугъэ-шлагъэхэм яфэмэ-бжыымэ Мэртэ ныбэ дэсыгъэхэм, анахъэу Аскъэлае иӀэгъо-блэгъу исыгъэхэм, къатырихъагъ. Сэрэежъ Іуашъхъэм апэрэ лӀэшӀэгъум ыгузэгум тэфэрэ къатэу кыхъэдгъэщыгъэр къэбзэ-лъабз. ЗэрэхъурэмкӀэ, а уахътэм Арапкъуаджэ цыфхэр щыпсэугъэхэл. Илъэси 150-рэ горэ тешлагъэу мыщ цыфмэ къагъэзэжы. А уахътэм Аскъэлае щыпсэурэмэ Пшызэ къыкыжыгъэхэри къахэхъэх, ахэм ащыщыгъэн фае

къэххэр (каскахэр). Ахэм ащыщ дзэпащэу щытыгъэнкӀэ энэгъуагъо Аскъэлае лъапсэ фэзышылыгъэ Аскъал Къэс. ЦӀэу Аскъалэр (Аскалаф, Аск(а?)лас) античнэ лъэхъаным Азиэ ЦыкӀуми, хы ШӀуцӀэм итемыр-къо-кыплӀэ лъэныкъоми ащэгъэфедэ. (Аск(а)лас Гераклидэ ыкӀу. (Аскалаф — ижырэ урымыбзэмкӀэ «тыгъурыгъу», аскалос — мыжъо (чыгу), Аскалоп — Сирием ит къалэм ыцӀ). Арышъ, **тиэрэ ия II-рэ лӀэшӀэгъум Аскъэлае джыри зэ къэкӀэжыи**, а къэкӀэжъ зыкӀэлэтыр Аскъал Къэс ыцӀэ епхыгъэу макӀоу пӀон пӀэкӀышт.

Пшызэ кӀыб 370-рэ илъэсым кыщегъэжыагъэу хъугъэ-шӀэгъэ тхъамыкӀагъохэр кыщэхъух. Ащ щыпсэухэрэм гунхэр къатэбанэх. Ау гъэшӀэгъо-ныр гунхэм Пшызэ кӀыб нахы Азов Іушъу, Тамань лъэныкъор ары анахъэу шӀобж зэрахыгъэхэр. Пшызэ кӀыб щыӀэ пытӀплэ-тхъэлъӀупӀэхэр кызыэтенагъэх. Мы лъэхъаным Мэртэ псыхъо ищыӀэкӀэ-псэукӀагъэр Сэрэежъ Іуашъхъэм, къутырэу Краснэм дэжъ цыт Тыгъу Іуашъхъэм ыкӀи Тэухъэблэ пытӀплэжыым къагъэлагъо.

Хазар лъэхъанэкӀэ зэджэхэрэ уахътэм Пшызэ кӀыб рэхъатныгъэ нахъ иллы мэхъу. Ау хазархэми гупсэфыгъошхо адыгэ шӀоӀырым ралъхъан альэкӀырэп. Аланхэр, болгар-

хэр, нахъ кӀасэу печенегхэр къатэбанэ зэпытыщтыгъэх. Ар тӀэкӀу зызэпыугъэр Касогием Инал Нэф пащэ зыфашыр ары. Хэгъагур бырсыр зыхэхъагъэр Инал Нэф зӀлэр ары. Ащ ыуж ыкӀохэм Касогиемрэ Зихиемрэ зэфагощэу аублагъ, заохэри къежыагъэх. А уахътэр ары хымыщӀэхэмрэ чэчэнайхэмрэ анахыбэр Пшызэ икыжыыхи Бзыбэ зылуӀтысхъагъэхэр. Я Х-рэ лӀэшӀэгъум адыгэ лъэпкъхэу Пшызэ кӀыб ыкӀи хы ШӀуцӀэ Іушъом Іусхэр зэкъоуцохъу рагъажъэ. Адыгэ фольклорым зэрэхэтымкӀэ, а уахътэм пщэу ыкӀи дзэм ипашэу Адыгэ шӀоӀырым икӀохъӀлэ лъэныкъо илагъэр абадзин лъэпкъым щыщэу Алыдж Къандж...

Чэчэнай дружинэхэр абадзиндзэу Къанджыр зипащэм хэтхэу зэуагъэхэу пӀытэмэ, чэчэнаехэм япашэу Къэс илъэпкъэгъухэр Мартэ зэрӀусыгъэхэр ыгу къэкӀыжъэу Арапкъуаджэ зыдэщытыр псэупӀэу кыыхыгъэу пӀытэн пӀэкӀышт...

Черкесиер зэхэзыугъоенэу пылъыгъэ бэспӀэнэипщэу ЕлджэрыкӀо Къанэкъоу я XV-рэ лӀэшӀэгъум пщы шъхъалэу хъыгъагъэм зэхыщӀыгъэх абадзинхэри, хымыщӀэхэри, чэчэнайхэри, нэмыкӀ къушъхъэчӀэс лъэпкъхэри. Дагыстаныпщым зытекӀом, ыкӀохэр пщы шъхъалэу аригъэштагъэх. Ар кырым татархэм, къалмыкхэми ате-кӀоуи бэрэ кыыхэкӀыгъ. Ащ фэдэ зао горэм хэлэжыгъэн ыльэкӀышт бжъэдыгъу дружинэу чэчэнэе оркъэу Чэсэбыир зипащэр. Ащ тетэу Чэсэбыим Аскъэлае Мэртэ Іушъо ІуигъэтӀысхъагъэмэ, тешлагъэр

зэрэбэм кыыхэкӀэу икӀэхалъэ зыдэщыӀэр цыфхэм къамышӀэжыын альэкӀышт. ГушыӀэм пае, Инал Нэф икӀэхалъэ Абхъазым зэрэщыӀэр таурыхъхэм ахэт. Ау Чэсэбыим икӀэхалъэ зыдэщыӀэм ехыӀлагъэу таурыхыи щыӀлэ, бэ зыгъэшлагъэхэми къашӀэжыырэп. Ащ укыпкъырыкыизэ къӀлӀон пӀэкӀышт Чэсэбый Аскъалэ къуаджэр Мэртэ Іушъо ащ ыпӀэу Іуишы-хъагъэу.

ЕтӀани зы гупшысэ шъхъэм къехъэ. Аскъал косог лъэпкъым щыщэу 968-рэ илъэсым Аскъал зыштагъэхэм ащыщыгъэмэ, а къалэм ыцӀэкӀэ ежъ нэужым еджэгъэнхи ыльэкӀышт. Аскъал къалэм иштэн хэлэжыагъэр Къэсмэ ащыщэу щытыгъэмэ, Аскъэлае ЛӀыхъукӀэ-хъаблэ пэмычыжъэу Іошъхъэ зауӀэ илэн фэягъэ. Ау тэ тӀэ-гъухэрэр гурыт лӀэшӀэгъухэм къахиубытэрэ Іуашъхъэхэу Мартэ исэмэгубгъу Іутхэр ыкӀи Іошъхъэгъонэ закъор арых. Ахэр зэкӀэ гурыт лӀэшӀэгъу кӀасэм кыыхеубытэх, ау бжъэдыгъухэр Бзыбэ къыкыжыынхэм ыпӀэу ахэр ашӀыгъэх.

Іошъхъэ инхэр Мартэ иджабгъу нӀпкъыкӀэ гъэзагъэх. Ахэм анахъ къахэхэри Къэрэгъулэ Іуашъхъэмрэ Хъынджыу Іуашъхъэмрэ. Апэрэр Сэрэежъ Іуашъхъэм нахъ пэблагъ. Аскъал

Іошъхъэнэу анахъ узэнэгъуерр Къэрэгъулэ Іуашъхъэр ары.

Ситхыгъэ икӀэхуым къасломэ сшӀоигъу Аскъэлае кырыкӀуагъэр бгъэунафын хъумэ уакыпкъырыкынуэ охътэ гъэнэфэгыплӀ зэрэщыӀэр. **Апэрэр** — тиэрэ ыпӀэу я V-рэ лӀэшӀэгъум икыыхъагъур. А лъэхъаным хъатхэр къушъхъэхэм къахэкӀыжыхи, Арапкъуаджэ дэтӀысхъагъэх.

ЯтӀонэрэ уахътэр тиэрэ кыриубытэрэ я II-рэ лӀэшӀэгъум икӀэхуыр ары. А уахътэм аскъэлэе обшинэм ипашэхэр зэблахъух. (Керкетхэмрэ каскэхэмрэ фатейхэм ачӀыплэ ихъагъэх).

Ящэнэрэ уахътэр — 968 — 970-рэ илъэсхэм Хэзар къэралыгъом зытекӀуагъэхэр.

ЯплӀэнэрэ уахътэр — 1495-рэ илъэсэу ЕлджэрыкӀо Къаныкъор черкесыдзэхэр Саркалрэ Аскалрэ аштэнхэу зыщэгъагъэхэм кыщегъэжыагъэу.

Материал угъоигъэу, зэгъэ-шлагъэу щыӀэхэм уакыпкъырыкыимэ, ятӀонэрэ уахътэу, тиэрэ кыриубытэрэ ятӀонэрэ лӀэшӀэгъум икӀэхуым кыщегъэжыагъэу къуаджэм **ыныбжы илъэс 1800-рэ хъоу пӀытэ хъушт.**

ЛӀУПӀКӀЭ Нурбий.

Гуманитар ушэтынхэм апылъ Адыгэ республикэ институтым иотдӀл ипаш, тарихъ шӀэныгъэхэмкӀэ кан-дидат.

2015-р — ЛИТЕРАТУРЭМ И ИЛЪЭС

Шъыпкъэр пӀоныр,
дэхагъэр зепхъаныр,
зытефэрэм ар игъом
фэпщэинныр цыфыгъ,
адыгагъ, гукъэбзагъ.
Ау игъо дэдэм дахэр
умыӀагъэми, шӀур
умышӀагъэми, ащ
ыкӀуачӀэ чӀэнэгъэшхо
фэмыхъоу кыышӀо-
шӀы. Ары мы кыыкӀэ-
лъыкӀоштыр сымы-
тхымэ мыхъунэу сы-
зышӀыгъэр.

хэтэу, ахэм ашъхъащехы.
Бжыхъэ машӀом пкышъо-
лыр фаблэу зыфещэ». («Гъо-
гур лухыгъ», н. 17). Мы пычыгъом
хэт гушыӀэухыгъэхэр гушыӀэ-
ухыгъэ кызырэкӀоу, гушыӀэ-
ухыгъэ зэгъусэ ыкӀи зепхыгъэ
зэхэлъи ахэтэп. Зэгъэпшэн-
хэр шъхъэм кыинэжъхъэу, тха-
кӀор кыызтегушыӀэрэр сурэ-
тэу уапашъхъэ кырагъэуцоу
гъэпсыгъэх.

Образнагъэу Лъэустэн Юсыф
ытхыгъэмэ ахэлъхэр кызыще-
жъэхэрэр произведениеу илэ-
хэм цӀэу афиусыгъэхэр ары.
Ахэм ащыщых «Гъогур лухыгъ»,
«Къушъхъэр къэнэфы», «Нэф-

хызэ цыфмэ къяплъы. Бжъэц
Назыр кыыригъэлыгъонэу тха-
кӀом гушыӀэхэр адыгабзэм дэ-
гъоу кыыхегъуатэх. Ахэм зэ-
пхыкӀэ къафегъоты, зэгъэпшэн
зэфэшъхъафхэр егъэфедэх.
Ащ дакӀоу мы пычыгъом зе-
кӀокӀэ дахэу адыгэмэ ахэлъ-
хэр, джэгум ишапхъэ, уукъо
мыхъуштыр, ахэр джэгум шы-
пхырызыщынхэр зипшъэрылъ
хъатыякӀоми изекӀокӀэ дахэ
Назыр илокӀэ-шыкӀэ лае пе-
гъэуцужъы. А шыкӀэм Назыр
угу фегъэплъы, нэ лаекӀэ уре-
гъэплъы, уегъэуемысы, хъатыя-
кӀом угу фещэ. Мары Бжъэц
Назыр апэрэу авторым нэлуа-

рой ижабзэ шыщы зеришӀырэр
дэгъоу кыылъегъэлэсы, ащкӀэ
хэти хабзэр ыукъон зэрэфѳи-
мытыр кӀегъэтхыи зэгъэпшэн
амалышӀухэу бзэм илэхэр ыгъэ-
федэхэзэ: «Сэ сиджэуакӀу,
джэуакӀор атакъэм фэдэу
сакъэу, бгъашъом фэдэу нэ
чанэу, тыгъурыгъум фэдэу
тхъакӀумашӀоу шытын фаеу
цыфмэ пшъэрылъ фашӀыгъ.
Джэгум хабзэ хэлъэу зещээн,
шыхъурэр слъэгъун, сыса-
кын, сидӀон фае... О уикъу-
лыкъу ланатӀекӀэ улъэрыхъ
шъхъаекӀэ, хъатыякӀор джэгум
шыпачыхъ... джэгум шыха-
бзэхэм сыряухъумаӀу, хэти
щэрэц джэгум ихабзэхэр
ыукъон фитэп».

Джары зэрэщытын фаер,
ау мы аужырэ илъэсхэм ешхэ-
уэхъэхэу, джэгухэу шылэхэм
уахэсы зыхъукӀэ, умыгъэшлэ-
гъон плъэкӀырэп адыгэ хабзэр
купыр зезыщэхэрэм ренэу
зэраукъорэр. ГушыӀэ кыуа-
тыштми, укагъэшъоштыр лъы-
тэныгъэ апэу зыфӀэшын фаер
кыдамылътэхэу ланатӀэ зи-
лэхэр ренэу апэ рагъэшъыныр
япшъэрылъэу алытэ. Ащэгъу-
пшэжы ахэм, джэгум е ешхэ-
ешом зыкӀаӀохэрэр загъэ-
псэфынэу, чэфынхэу, хъохъун-
хэу, сэмэркъэу дахэхэр ашын-
хэу ары нахъ, ланатӀэ зилэхэм
къадачыхъанэу арэп. Шэн
дӀыхэр адыгэхэм хягъэнэжы-
гъэным фэгъэхыгъэу Лъэус-
тэн Юсыф кӀэокӀэ дэгъухэр
къегъотых ыкӀи итхыгъэхэм
игъэкӀотыгъэу ащегъэфедэх.
Ар ижабзэ «ишэн» дэгъухэм зы-
кӀэ ащыщ. Назыр илоф кыи-
зэрымкыштыр зешӀэм, псын-
кӀэу зылуригъэхыжъыным ыуж
ихъагъ. Ау ицыдыгъэ, ипэгагъэ
амал кыратырэп, хъатыякӀом,
ахӀкыжыштыр, емыпджын
ылъэкӀырэп: «Сышэсыжъын
сыфита, пачыхъэр?» — хъа-
тыякӀом кыыкӀэнакӀэу «па-
чыхъэр» ылуи кӀедысыгъ.
«Уфит». «Адэ, сыфитмэ, ма,
сомитфыр, тазыр пӀуагъэш.
ЗэгъашӀэ, сызыфэмыем сы-
кыдашъорэп, симышъогуем
шъуатэ сидешъорэп», — ылуи
ахъщэр хъатыякӀом кыфи-
щегъэ, ау кыиыхыгъэп.

Ащ нахъыбэ авторым кыи-
мыложыгъэми Назыр зыфэ-
дэм укӀэупчӀэжыныу шытэп:
ланатӀэм ыгъэутэшьоу цыф,
зекӀэ ежъ ылэ кыинэжыгъэу
шӀошӀы, хабзэу шыӀэр ыукъон-
ри зэуи кыышхъурэп, цыф-
хэр ащ зэрэплъыштыр ыгъэ-
гумэкӀырэп. Ащ фэдэх тищы-
лакӀэ кын кызышӀхэрэр, адыга-
гъэу кӀэтӀэтыжыныу тызпы-
хъагъэр зыгъэлъэпаохэрэр.

ГушыӀэжъхэу «АнахыкӀэр
аныхъ кӀас», «Пшъэшъэ дахэ
зилэрэ шыгъэчъэш дэгъу зилэ-
рэ цӀэрылу», «Уинасып зыхэ-
лър ежъ-ежырэу кыпфэ-
кӀо», «Псэр аты, напэр ащэ-
фы» зыфӀэпӀоштыр, адрэ об-
разнэ амалэу авторым ыгъэ-
федагъэхэм акыгъоу, произ-
ведениеер къагъэдахэ, мура-
дэу ыгъэуцугъэр зешӀуихы-
нымкӀэ лӀэпылӀгъу кыфэхъу-
гъэх. Ары жэбзэ дахэм кӀуа-
чӀэу илэр. Лъэустэн Юсыф
ытхыгъэхэм ар лъэшэу къа-
хъы.

БЛЭГЪОЖЪ Зулъарин.
Филологие шӀэныгъэхэм-
кӀэ доктор.

Ижабзэ идэхагъэ шӀум уфещэ

Ренэу сыгу кыкыжы адыгэ
тхӀокӀошхоу Лъэустэн Юсыф
Темыр Кавказым инахыжъ-
хэм ахэтэу Москва зэрэкӀо-
гъагъэр, мамырныгъэр нахъ
гъэпӀэтэгъэным, Чечэным илоф-
хэр зэфагъэ хэлъэу зэхэфы-
гъэнхэм зыщытегушыӀэгъэхэ
зӀукӀэгъоу Урысыем и Прези-
дент джэ шыӀагъэм зэрэхэ-
лэжъэгъагъэр. Гъэхъэгъэшхоу
адыгэ лъэпкъ культурэм, адыгэ
литературэм ащишӀыгъэхэм
апае медалэу «Адыгеим и
Шытхъузехъ» зыфилорэр апэрэу
кызыфагъэшъошагъэхэм ар
ащыщыгъ.

Лъэустэн Юсыф (Тхъэм джэ-
нэтыр кыырет) ежъ нэлуасэ
сыфэмыхъузэ, итхылъ гъэшлэ-
гъонхэм сяджэу езгъэжъэ-
гъагъ. ЕджапӀэм сызычӀэсым,
етӀанэ адыгабзэмрэ литерату-
рэмрэкӀэ езгъаджэхэу зэхъум
(илъэсипшӀэ гурыт еджапӀэм
а предметымкӀэ щезгъаджэхэу)
ытхыгъэхэр кӀэлэеджакӀошэм
шӀу зэрэзгъэлъэгъуштыр си-
шъыпкъэу сыпылгыгъ, ытхыгъэ-
хэм яхъылӀагъэу конферен-
циехэр, викторинэхэр зэхат-
щэтыгъэх, итхылхэм, очерк-
хэм, статьяхэм сяджэщыгъэх.
Лъэустэныр сылукӀэмэ сэгъушӀо,
зӀукӀэ зэфэшъафэу кыиз-
шыгушыӀэхэрэм илушыгъэ, ижэ-
бзэ дахэ, идунэеплӀыкӀэ, ре-
нэу мамырныгъэ-зэкъошныгъэ-
зэфэныгъэм ябыракъ лъагъэу
лэтыгъэу ылыгъэу зэрэзекӀорэм
сагъатхъэу, сыфэразэу седэ-
луштыгъ. Ежыри сылукӀэмэ
кыысфэчэфэу, ыгу ихыгъэу
кыыспӀэгъокӀыштыгъ, итворче-
скэ гухэлъхэри кыыздигощхэуи
кыыхӀкыштыгъ, зэшӀохыгъэн
фэе гумэкӀыгъоу шылэхэми,
лофыгъохэу тикъэралыгъо мы-
рэхъат шызехъагъэмэ нахъ
тшӀотэрэххэми, тиадыгэ лъэпкъ
апэрэ чэзыоу фэшлэгъэн фа-
ехэми танэсэу хъуштыгъ. Ахэм-
кӀэ тиелпӀыкӀэхэр зэтефэщыт-
гъэх.

Лъэустэн Юсыф ехъылла-
гъэу «Адыгэ макъэм» кыихъэ-
хэрэми сяджэщыгъ, ау тха-
кӀом ижабзэ дахэ фэгъэхъы-
гъэу кыыхауыгъэу згъотыгъэл.
Ары шъхъае, а гъэхъагъэу
илэхэр, лъытэныгъэшхоу кыи-
фашӀырэр апэу кыызыхӀкы-

рэр жабзэу лӀулыр, кыизте-
гушыӀэрэ лофыгъор лӀукӀэу цыф-
мэ анигъэсын, ар сурэт шы-
гъэм фэдэу уапашъхъэ кыири-
гъэуцон, пшымыгъупшэжыныу
пшъхъэ кыиригъэхъан зеришӀэ-
кӀырэр, ащкӀэ бзэм иобразнэ
амалхэу зэгъэпшэн, метафор,
гушыӀэжъ, гушыӀэм имэхъэнэ
зэфэшъхъафхэм псэ къазэ-
рэпигъакӀэрэр, иобразхэм жа-
бзэу алулӀымкӀэ яакъыл, яду-
нэеплӀыкӀэ, яшэн, цыфыр
чыпӀэу зышыщыр, лофэу ышлэ-
рэр, лӀэдэбэу хэлъыр кыизэ-
ригъэлъагъохэрэр ары. Ащ
дакӀоу ипсалъэ гушыӀэухыгъэ
кыизэрыкӀохэмкӀэ нахъылбэм
гъэпсыгъэ, кыибурымылоу кыи-
тебгъэзэжъэу «сид шъула мыщ
кыило шӀоигъуагъэр?» озыгъа-
лорэмэ уащылукӀэрэп. Ар зы-
мыуасэ чыӀэп. Мары игушы-
лӀэухыгъэхэр зэригъэпсыхэрэр
«Джары икъэхъукӀэ» зыфило-
рэм кыыхэтхыгъ: «Анахъ кыи-
нэу кыычӀэкӀыгъэр школыр
кыизшыӀэуахын унэ къуаджэм
зэрэдэмытыр ары. Тидэ шы-
рагъэджэштхэ? Яхъыр горэ
чыӀахэп. Шъузэбэ тхъамкӀэ
горэ, тигъунэгъу дэдэу чылэгу
шыпкъэм исыгъ. Ащ унитӀу
илагъ, джэхащъохэр етӀэлъэ-
гоу. Елъэлухи, зы унэр къа-
ритыгъ. Джары школ хъуыгъэр,

сэт игъогухэр», «Пшъашъэмэ
янефылъ», «Налмэс», «Насып»,
нэмыкӀхэр.

Мыхэм ацӀэ зызэхэпхыкӀэ,
уяджэ пшӀоигъо уашӀы, зыгорэ
бгъэшлэгъонэу амал уилэмэ,
уямыджэн плъэкӀырэр. Арышъ,
апэу тхыгъэм уфэзыщэрэр
бзэм илэ амалхэр жабзэу ар
зэрэтхыгъэм авторым зэрэ-
щыгъэфедэхэрэр ары. Сыда
пӀомэ жабзэр гупшысэм
ишъуаш, ишыгъын, игъэкӀэ-

**Гъэхъэгъэшхоу адыгэ лъэпкъ культурэм, адыгэ ли-
тературэм ащишӀыгъэхэм апае медалэу «Адыгеим
и Шытхъузехъ» зыфилорэр апэрэу кызыфагъэ-
шъошагъэхэм Юсыф ащыщыгъ.**

ракӀ, иухъумаӀу, икӀэгъэкъон,
ишъорышӀ, илаш. Жабзэм цыф-
ым игупшысакӀэ, иакъыл зы-
нэсырэр, лӀэдэбэу, шӀэныгъэу,
дунэеплӀыкӀэу илэр къегъэ-
лӀагъо. АщкӀэ укыиыкӀэмэ, жа-
бзэу зыфэмысакыгъэхэр шы-
гъын цыцӀыгъэм фэдэх. Ары
Лъэустэн Юсыф лъэшэу жа-
бзэм зыкыфэсакырэр. Тхы-
лӀышхомэ ащыщ тымыштэу
«Псэр аты, напэр ащэфы» зы-
филорэм бзэм иамалхэр тха-
кӀом зэрэщыгъэфедэгъэхэм ты-

тхакӀом: «Бжъэц Назыр мыт-
хытхъэу онэгум кыиӀошъи,
къеуцохыгъ. Ынэжгъ укӀимы-
гъаплъэу милицэ пӀо нэтӀа-
бжъэр ынатӀэ кыитехъэ, пӀо
нэтӀабжъэмрэ нэпцэ кыирыхэм-
рэ ерагъэу къачӀэплъы, ынэ-
гуи ыныби зэфэдэу зэрэхъу-
раехэм зэрэпӀэкурэм кыыха-
гъахъо... Ишъолу-теплъэкӀэ къа-
хъы, плъэгъункӀэ лаеп, ау
гум фэмыштэ горэ нэм кыи-
кӀэдэз». Пшъашъэу кыиыты-
рацагъэр лум-пэм ешышъ, ще-
гъэзые, ащ шъхъакӀоу рихы-
рэм пымылъэу ежъ зыфаем
лъэлабэ, шапхъэу джэгум хэ-
лър еукоу, цыфхэр ащ зэрэ-
плъыштыр пымылъэу.

Мыщ дэжымы Лъэустэн
Юсыф дахэу текстым хегъэ-
уцэ хъатыякӀом изефагъэ,
ипшъэрылъ дэх имыӀэу зери-
гъэцӀэкӀэн фаер: «ХъатыякӀор
джэгузэгъаф, джэгум ихабзэ-
хэм ягъэцӀэкӀаӀу. Дэхи хъу-
нэу шытэп. ЗекӀэри зэхехы,
зекӀэри елъэгъу, зекӀэри зэ-
хехы. Хэукъо хъуштыр, иуна-
шъо зыгорэм кыириутыжы-
нэу шытэп. Ар лъэпкъ хабзэу
хъуыгъэ, ауштыр кыирыкӀо». Да-
хэу, кӀэкӀэу, лӀукӀэу адыгэ ха-
бзэмэ ащыщ кыыгъэлъэгъуа-
гъэба, зырымгыгъуыкыхъу?!
Сид епӀоллэн ижэбзэ дахэ!

ДжэгумаӀом изекӀокӀэ тэрэз,
илыгъэ кыыгъэлъагъо зыхъу-
кӀэ, ежъ авторы ащ зэрэго-
тыр, ежъ лофым иеплӀыкӀэ иге-

**Апэу тхыгъэм уфэзыщэрэр бзэм илэ амалхэр жа-
бзэу ар зэрэтхыгъэм авторым зэрэщыгъэфедэхэрэр
ары. Сыда пӀомэ жабзэр гупшысэм ишъуаш, ишы-
гъын, игъэкӀэракӀ, иухъумаӀу, икӀэгъэкъон,
ишъорышӀ, илаш.**

апэрэ буквэхэр зыщытагъэ-
шӀагъэхэр».

Синтаксисэу Лъэустэн Юсыф
ыгъэфедэрэм кыиыфэтымыгъэ-
зэжыным пае, джыри зы пы-
чыгъо тыкъэзыуцухъэрэ при-
родэм икыгъэлъэгъон фэгъэ-
хыгъэу кӀэттхыны: «БжыхъэкӀэ
чыӀ. Унэ онджэкъымэ лугъоу
къарихэр, ошъуапшэмэ афэ-
дэу, къуаджэм шъхъащехы.
Жыыбгъэ чыӀэм ыгъэпӀыкӀэхы
заригъэутӀылу гӀонэу, бгъэ-
нышъхъэ-къамылышъхъэ унэжъ
ебагъэхэр къуаджэм нахъ
къебэкӀых. МэшӀожы фаер,
къэб гъэжъэгъэмэ лужъур ды-

кыишыуцун. Мыр кыизтегу-
шыӀэрэ Бэрэкъэзмэ яджэгъу
шыхъугъэ хъугъэ-шӀагъ. Тэ ты-
зэрэплъырымкӀэ, тхакӀом мыщ
мурадэу зыщыфигъэуцужы-
гъэр цыфэу зызыгъэинырэр,
зыхахъэхэрэр пхъэтэпэмыхъ
зышӀыхэрэр зэрауысхэрэр,
сид иланатӀэкли, ибаигъэкли,
ежъ зышӀобэлахъкли уасэ зэ-
рэрамытырэр, зэрауысырэр
ары. Ащ фэдэу тхыгъэу ты-
кыизтегушыӀэрэм кыыгъэлъа-
гъорэр Бжъэц Назыр. Ащ
милицием иначальникэу лоф
ешӀэ, зекӀэ кыидечъэкӀын фаеу
елытэ, хэлэтыкыгъ, къеплӀы-

ФУТБОЛ. УРЫСЫЕМ ИЗЭНЭКЪОКЪУ

Уигъэхъагъэхэм ахэгъахъу, «Зэкъошныгъэр»

Урысые Федерацием футболымкIэ изэнэкъокъу хэ-лэжьэрэ командэху купэу «Къыблэм» хэтхэм 2015 — 2016-рэ илъэс ешIэгъур бэдзэогъум 19-м рагъажьэ. Хэ-гъэгум и Кубок къыдэхыгъэным фэгъэхьыгъэ зэIукIэ-гъухэр непэ яIэштых. Мыекъопэ «Зэкъошныгъэм» гъэхъагъэхэр ышIынху фэтэIо.

ЗэIукIэгъухэр

15.07, бэрэскэжъый

Урысыем и Кубок финалым и 1/256-рэ ешIэгъухэр

«Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ — «Биолог» Прогресс
«МИТОС» Новочеркасск — СКА Ростов-на-Дону
«Ангушт» Назрань — «Машук-КМВ» Пятигорск
«Алания» Владикавказ — «Динамо» Ставрополь

Урысыем изэнэкъокъу

Апэрэ къекIокIыгъор

19.07, тхъаумаф

1. «Астрахань» Астрахань — СКА Ростов-на-Дону

20.07, блыпэ

2. «Биолог» Прогресс — «Алания» Владикавказ
3. «Афыпс» п. Афипский — «Динамо» Ставрополь
4. «Терек-2» Грозный — «МИТОС» Новочеркасск
5. «Машук-КМВ» Пятигорск — «Спартак» Налчык
6. «Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ — «Черноморец» Новороссийск

21.07, гъубдж

7. «Краснодар-2» Краснодар — «Ангушт» Назрань

24.07, бэрэскэшху

Урысыем и Кубок финалым и 1/128-рэ ешIэгъухэр

28.07, гъубдж

8. «Биолог» п. Прогресс — «Астрахань» Астрахань
9. «Алания» Владикавказ — «Черноморец» Новороссийск
10. «Спартак» Налчык — «Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ
11. «МИТОС» Новочеркасск — «Машук-КМВ» Пятигорск
12. «Динамо» Ставрополь — «Терек-2» Грозный
13. «Ангушт» Назрань — «Афыпс» п. Афипский
14. СКА Ростов-на-Дону — «Краснодар-2» Краснодар

Я 3-рэ ешIэгъухэр

4.08, гъубдж

15. «Астрахань» Астрахань — «Алания» Владикавказ
16. «Краснодар-2» Краснодар — «Биолог» п. Прогресс
17. «Афыпс» п. Афипский — СКА Ростов-на-Дону
18. «Терек-2» Грозный — «Ангушт» Назрань
19. «Машук-КМВ» Пятигорск — «Динамо» Ставрополь
20. «Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ — «МИТОС» Новочеркасск
21. «Черноморец» Новороссийск — «Спартак» Налчык

8.08, шэмбэт

Урысыем и Кубок финалым и 1/64-рэ ешIэгъухэр

Я 4-рэ ешIэгъухэр

11.08, гъубдж

22. «МИТОС» Новочеркасск — «Черноморец» Новороссийск

12.08, бэрэскэжъый

23. «Биолог» Прогресс — «Афыпс» п. Афипский
24. «Астрахань» Астрахань — «Краснодар-2» Краснодар
25. «Динамо» Ставрополь — «Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ
26. «Ангушт» Назрань — «Машук-КМВ» Пятигорск
27. СКА Ростов-на-Дону — «Терек-2» Грозный
28. «Алания» Владикавказ — «Спартак» Налчык

Я 5-рэ ешIэгъухэр

25.08, гъубдж

29. «Краснодар-2» Краснодар — «Алания» Владикавказ
30. «Афыпс» п. Афипский — «Астрахань» Астрахань
31. «Терек-2» Грозный — «Биолог» Прогресс
32. «Машук-КМВ» Пятигорск — СКА Ростов-на-Дону
33. «Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ — «Ангушт» Назрань
34. «Черноморец» Новороссийск — «Динамо» Ставрополь
35. «Спартак» Налчык — «МИТОС» Новочеркасск

Я 6-рэ ешIэгъухэр

25.08, гъубдж

36. «Биолог» п. Прогресс — «Машук-КМВ» Пятигорск
37. «Астрахань» Астрахань — «Терек-2» Грозный
38. «Краснодар-2» Краснодар — «Афыпс» п. Афипский

39. «Динамо» Ставрополь — «Спартак» Налчык
40. «Ангушт» Назрань — «Черноморец» Новороссийск
41. СКА Ростов-на-Дону — «Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ
42. «Алания» Владикавказ — «МИТОС» Новочеркасск
26 — 27. 08, бэрэскэжъый, мэфэку

Урысыем и Кубок финалым и 1/32-рэ ешIэгъухэр

Я 7-рэ ешIэгъухэр

1.09, гъубдж

43. «Афыпс» Афипский — «Алания» Владикавказ
44. «Терек-2» Грозный — «Краснодар-2» Краснодар
45. «Машук-КМВ» Пятигорск — «Астрахань» Астрахань
46. «Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ — «Биолог» п. Прогресс
47. «Черноморец» Новороссийск — СКА Ростов-на-Дону
48. «Спартак» Налчык — «Ангушт» Назрань
49. «МИТОС» Новочеркасск — «Динамо» Ставрополь

Я 8-рэ ешIэгъухэр

7.09, блыпэ

50. «Биолог» п. Прогресс — «Черноморец» Новороссийск
51. «Астрахань» Астрахань — «Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ
52. «Краснодар-2» Краснодар — «Машук-КМВ» Пятигорск
53. «Афыпс» п. Афипский — «Терек-2» Грозный
54. «Ангушт» Назрань — «МИТОС» Новочеркасск
55. СКА Ростов-на-Дону — «Спартак» Налчык
56. «Алания» Владикавказ — «Динамо» Ставрополь

Я 9-рэ ешIэгъухэр

14.09, блыпэ

57. «Терек-2» Грозный — «Алания» Владикавказ
58. «Машук-КМВ» Пятигорск — «Афыпс» п. Афипский
59. «Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ — «Краснодар-2» Краснодар
60. «Черноморец» Новороссийск — «Астрахань» Астрахань
61. «Спартак» Налчык — «Биолог» п. Прогресс
62. «МИТОС» Новочеркасск — СКА Ростов-на-Дону
63. «Динамо» Ставрополь — «Ангушт» Назрань

Я 10-рэ ешIэгъухэр

21.09, блыпэ

64. «Биолог» п. Прогресс — «МИТОС» Новочеркасск
65. «Астрахань» Астрахань — «Спартак» Налчык
66. «Краснодар-2» Краснодар — «Черноморец» Новороссийск
67. «Афыпс» п. Афипский — «Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ
68. «Терек-2» Грозный — «Машук-КМВ» Пятигорск
69. СКА Ростов-на-Дону — «Динамо» Ставрополь
70. «Алания» Владикавказ — «Ангушт» Назрань

23 — 24.09, бэрэскэжъый, мэфэку

Урысыем и Кубок финалым и 1/16-рэ ешIэгъухэр

Я 11-рэ ешIэгъухэр

28.09, блыпэ

71. «Машук-КМВ» Пятигорск — «Алания» Владикавказ
72. «Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ — «Терек-2» Грозный
73. «Черноморец» Новороссийск — «Афыпс» п. Афипский
74. «Спартак» Налчык — «Краснодар-2» Краснодар
75. «МИТОС» Новочеркасск — «Астрахань» Астрахань
76. «Динамо» Ставрополь — «Биолог» п. Прогресс
77. «Ангушт» Назрань — СКА Ростов-на-Дону

Я 12-рэ ешIэгъухэр

4.10, тхъаумаф

78. «Биолог» п. Прогресс — «Ангушт» Назрань
79. «Краснодар-2» Краснодар — «МИТОС» Новочеркасск
80. «Афыпс» п. Афипский — «Спартак» Налчык
81. «Терек-2» Грозный — «Черноморец» Новороссийск
82. «Машук-КМВ» Пятигорск — «Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ
83. «Алания» Владикавказ — СКА Ростов-на-Дону

5.10, блыпэ

84. «Астрахань» Астрахань — «Динамо» Ставрополь

Я 13-рэ ешIэгъухэр

11.10, тхъаумаф

85. «Черноморец» Новороссийск — «Машук-КМВ» Пятигорск
86. «Спартак» Налчык «Терек-2» Грозный
87. «МИТОС» Новочеркасск — «Афыпс» п. Афипский
88. «Динамо» Ставрополь — «Краснодар-2» Краснодар
89. «Ангушт» Назрань — «Астрахань» Астрахань
90. СКА Ростов-на-Дону — «Биолог» п. Прогресс
91. «Алания» Владикавказ — «Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ

ЯтIонэрэ къекIокIыгъор чъэпыогъум и 18-м рагъэжъэшт.

НэкIубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТIЫЛЬ Нурбий.

Зэхъыщагъэр
ыкIи къыдзэ-
гъэкIырэр:

Адыгэ Республи-
кэм лъэпкъ
IофхэмкIэ, IэкIыб
къэралхэм ащы-
псэурэ тильэпкъэгъу-
хэм адырIэ зэпхы-
ныгъэхэмкIэ ыкIи
къэбар
жъугъэм иамал-
хэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур. Кре-
стьянскэр, 236

Редакциер
зыхъыщIыр:
385000,

къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

редактор шхъаIэм
иапэрэ гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшъэдэкIыжъ зы-
хьырэ секретары:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хэутын IофхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чIыпIэ гъэIоры-
шIапI, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкIэмкIи
пчъагъэр

3250

Индексхэр

52161

52162

Зак. 788

Хэутыным
узщыкIэтхэнэу щыт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00

Редактор
шхъаIэр
Дэрбэ Тимур

Редактор шхъаIэм
иапэрэ гуадзэр

МэщIэкъо
Сайд

ПшъэдэкIыжъ
зыхьырэ
секретары

ЖакIэмыкъо
Аминэт